

DNA SJCHEN 2023/4

Protokoll förvaltningsgrupp

**Närvarande:
Arbetsgivare**

Patrik Åhnberg, Stadsdelsdirektör
Anna Toll, Socialtjänst
Cecilia Fogelberg, Stab
Veronica Gisslar, HR-enheten
Kim Lagerquist, Förskolan
Serife Köse, HR-enheten

**Närvarande:
Facklig organisation**

Eva-Stensson, Kommunal
Irene Holm, Kommunal
Malin Danhard, Sveriges Lärare

Frånvarande:

Andreas Thorstensson, Stöd och
service i egen regi
Sara Heppling Trygg,
Stadsutveckling och
Medborgarservice
Stefano Prestinoni, Nämnd och
verksamhetsstöd
Johanna Löfvenius, Främjande
och förebyggande

Frånvarande:

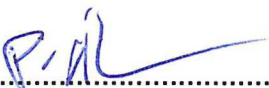
Karin Wrannvik, Ledarna
Dick Morén, SACO
Ebba Hugo, SSR
Charles Smalldridge Virgo, Vision
Torbjörn Andersson, Vision
Martin Junker, Vårdförbundet
Asmaa Angy Jundi, AKAVIA

2023-03-30

Tidpunkt och lokal: ~~2023-04-19~~, klockan 09:00 – 11:00,
Rum: Ledningsgruppsrum/Skype

Justeras:

Justerat via e-mail, se bilaga 1

Patrik Åhnberg

.....
Irene Holm, Kommunal

Justerat via e-mail, se bilaga 2

.....
Malin Danhard, Sveriges Lärare

1. Godkännande av dagordning

Dagordningen godkändes.

2. Val av sekreterare och justerare

Till sekreterare valdes Serife Köse

Till justerare valdes en från varje närvarande fackförbund
Irene Holm Kommunal och Malin Danhard, Sveriges Lärare.

3. Uppföljning av föregående protokoll

Föregående protokoll har blivit justerad.

4. Arbetsmiljö och personalfrågor

- **Information från Ledningsgruppen**

Årligt revisorsmöte med revisorerna genomfördes där man har tittat på årsrapport som har tagits fram av revisorerna över alla stadsdelar.

Revisionsområden som var i fokus och som behöver jobbas mer med är följande:

- Utvecklingsmetoder behöver tas fram för att motverka världsfärdsskrotlighet.
- Internkontrollarbetet kommer att fortsättas med de saker som har fått nedslag bl.a. med Nice Direktivet, vilket är direktiv över datahantering och sekretess
- Hantering som behöver ses över är löneprocessen där löneattesteringen behöver attestas av chefer och hantering av förtroende känsliga poster.
- Utvecklingsområden: Kontroll av hemvårdsbidrag som har godkänts av biståndshandläggare.

- Löneprocessen behöver ses över då det är svårt att kontrollera vem som har gjort vad och när.
- Kommande granskningar från revisorerna kommer att vara bland annat vara inom Myndighetsutövning barn och unga och Språkutövning/utmaningen inom alla stadsdelar framför allt inom äldreomsorgen och förskolan.
- Ekonomi:
Skärholmens stadsdelsförvaltning har inte fått några synpunkter på ekonomin.
Spånga-Tensta, Vällingby och Hässelby ligger tyngst med ekonomin inom Stockholms stad.
- Hela stadens investeringar behöver ses över, osäkerhet vad lönerörelsen kommer att medföra, 23-24 inga bra år för oss enligt rapport.
- Rambolls kommer att utvärdera justeringen av organisationen som gjordes 2-3 år tidigare.
Sammanställningen kommer att skickas ut under veckan och presenteras under nästa förvaltningsgruppsmöte.
- **Information: Lägesrapport Covid-19**
Covid-19 finns fortfarande men följs inte som tidigare.
Fler och fler börjar insjukna igen.
- **Information: Chefsstrukturen**
HR jobbar med chefstrukturen, de analyserar och har koll på det. Strukturen är samma i hela staden är enligt följande: Förvaltningschef, avdelningschef, områdeschef och enhetschef. Rollen Biträdande chef kommer att tas bort då chefer som inte har ansvar över budget, personal, arbetsmiljö och verksamhet ska inte ha chefsrollen. Man är arbetsledare men inte närmsta chef.
Ska vara infört till planeringsår 2025.
- **Information: Medarbetarenkäten**
Medarbetarenkäten kommer ut till chefer idag.
- **Information: Treåringen** *Bilaga 3*
Underlag för budget 2024 med inriktning 2025 och 2026

Dragning görs under nästa möte, presentation skickades iväg.

- **Information: Arbetsmiljöhändelser IA**

De anmälan som har lagts in i IA-systemet är bl.a. ärenden från Förskolan, personuppgifter som lämnats kvar på kopian, halka på is, trafik olycka, m.m. Det har funnits för få säkerhetskärl och tömdes mindre. Fler sekretskärl har beställts, behöver ses över om det finns möjlighet till en låst skrivarrum där man kan skriva ut ostörd. Rutiner över hur man jobbar med sekretess behöver tas fram.

5. Facklig information

Kommunal:

Löner: Märket är inte satt ännu, industrifacken och arbetsgivaren har sagt nej till medlarbudet. Jersgård sista dagen imorgon, avtalet hänger på märket just nu. Avtalet går ut om ett år och löneutrymmet bestäms av märket. Det hänger i luften just nu. Chefer uppmanas att göra medarbetar- och lönesamtal så långt som möjligt.

Sveriges lärare:

Sveriges Lärare genomförde årsmöte 21 mars efter att de båda gamla förbunden först lades ner. Till ordföranden valdes David Gustafsson och Britt-Marie Selin, samt styrelse, HSO/förhandlingsombud och andra poster. Det inrättades också skolformsföreningar där Sveriges Lärare i förskola är en av fyra jämte Sveriges Lärare i skola, gymnasieskola och vuxenutbildning samt kulturskola. Röstning om lönemodell för medlemmarna kommer genomföras när tidsplanen är satt i staden. Vi påminner om att vi önskar få mejl till våra fackliga adresser, malin.danhard@fvsverigeslarare.se och farah.waly@fvsverigeslarare.se.

6. Genomgång av nämndhandlingar

Det är nämndmöte ikväll där ganska många nämnd ärenden som ska tas upp då man försöker lista av förra nämnd ärenden.

Länk till nämndhandlingar på Edokmeetings:

<https://edokmeetings.stockholm.se/>

7. Förvaltningsfrågor**8. Verksamhetsfrågor**

Aktuella frågor från/till samverkansgrupper eller APT

9. Övriga frågor

Protokoll från Cesam hittas här:

<http://intranat.stockholm.se/Sidor/2013/3/Cesam---staden/>

10. Nästa förvaltningsgrupp

Nästa mötestid för förvaltningsgruppen är den 27 april
kl. 09:00-11:00, Skype/M Prins Philip

11. Mötet avslutas

Från: Irene Holm <irene.holm@kommunal.se>
Skickat: den 12 april 2023 16:26
Till: Serife Köse; Malin Danhard
Ämne: Sv: Skärholmens stadsdelsförvaltning - Justering av FG mötes protokoll

Hej
Kommunal har inget att erinra till protokollet 27 mars 2023.

Vänliga hälsningar

Irene Holm
Förtroendevald i Skärholmen
Kommunal

irene.holm@kommunal.se

Från: Serife Köse <serife.kose@stockholm.se>
Skickat: den 5 april 2023 16:10
Till: Malin Danhard <malin.danhard@fvsverigeslarare.se>; Irene Holm <irene.holm@kommunal.se>
Ämne: Skärholmens stadsdelsförvaltning - Justering av FG mötes protokoll

Hej,

Bifogar protokoll från förvaltningsgrupp mötet den 27 mars 2023 för justering.

*Ha en bra dag!
Med vänlig hälsning,*

Serife Köse
HR-Administratör
Skärholmens stadsdelsförvaltning
Nämnd och verksamhetsstöd
Bodholmsplan 2, Box 503, 127 26 Skärholmen
Telefon: 08-508 243 25 alt. 076-122 43 25
E-post: serife.kose@stockholm.se
stockholm.se

**Stockholms
stad**

Information om behandling av personuppgifter

Inom Stockholms stad är det respektive nämnd eller styrelsen i det bolag som hanterar personuppgifterna, som är personuppgiftsansvarig. På stockholm.se/dataskydd hittar du information om stadens behandling av personuppgifter

Serife Köse

Bilaga 2

Från: Malin Danhard <malin.danhard@fvsverigeslarare.se>
Skickat: den 13 april 2023 11:16
Till: Serife Köse
Ämne: Re: Skärholmens stadsdelsförvaltning - Justering av FG mötes protokoll

Tack Serife.

Vi har inget att erinra till protokollet.

Ha en fin dag.

Skickat från Outlook för iOS

Från: Serife Köse <serife.kose@stockholm.se>
Skickat: Thursday, April 13, 2023 11:13:04 AM
Till: Malin Danhard <malin.danhard@fvsverigeslarare.se>
Ämne: SV: Skärholmens stadsdelsförvaltning - Justering av FG mötes protokoll

Hej Malin,

Jag bifogar uppdaterad protokoll för justering. ☺

Ha en bra dag!

Med vänlig hälsning,

Serife Köse

HR-Administratör

Från: Malin Danhard <malin.danhard@fvsverigeslarare.se>
Skickat: den 5 april 2023 17:16
Till: Serife Köse <serife.kose@stockholm.se>
Ämne: Sv: Skärholmens stadsdelsförvaltning - Justering av FG mötes protokoll

Detta e-postmeddelande kommer från en extern avsändare. Klicka inte på länkar och öppna inte bilagor om du inte känner igen avsändaren och vet att innehållet är säkert.

Hej Serife.

Lite förtydligande under facklig information, annars har jag inget att erinra till protokollet.

Sveriges Lärare genomförde årsmöte 21 mars efter att de båda gamla förbunden först lades ner. Till ordföranden valdes David Gustafsson och Britt-Marie Selin, samt styrelse, HSO/förhandlingsombud och andra poster. Det inrättades också skolformsföreningar där Sveriges Lärare i förskola är en av fyra jämte Sveriges Lärare i skola, gymnasieskola och vuxenutbildning samt kulturskola. Röstning om lönemodell för medlemmarna kommer genomföras när tidsplanen är satt i staden. Vi påminner om att vi önskar få mejl till våra fackliga adresser, malin.danhard@fvsverigeslarare.se och farah.waly@fvsverigeslarare.se.

Hoppas du får en skön påsk.

**Stockholms
stad**

Skärholmens stadsdelsnämnd

Tjänsteutlåtande
Dnr: SKHLM 2023/236
Sid 1 (36)
2023-03-16

Handläggare
Anna Dreyfert
Telefon: 08-508 284 37

Till
Skärholmens stadsdelsnämnd

Underlag för budget 2024 med inriktning 2025 och 2026 för Skärholmens stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

Skärholmens stadsdelsnämnd

Måsholmstorget 20

08-508 284 37
08-508 240 00
anna.dreyfert@stockholm.se
start.stockholm

Innehållsförteckning

Underlag för budget 2024 med inriktning 2025 och 2026 för Skärholmens	
stadsdelsnämnd	1
Förslag till beslut	1
1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	4
1.1 Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden	5
1.2 Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning.....	5
1.3 Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla	6
2 Nämndens verksamhetsområde	6
2.1 Förskoleverksamhet	6
2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid	8
2.3 Äldreomsorg.....	10
2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning.....	12
2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri	13
2.6 Stadsmiljöverksamhet	17
2.7 Ekonomiskt bistånd.....	19
2.8 Arbetsmarknadsåtgärder	20
2.9 Övrigt	22
3 Sammanfattande ekonomisk analys.....	23
3.1 Drift.....	23
3.2 Investeringar.....	25
3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt).....	26
4 Lokalförsörjningsplan.....	26
4.1 Sammanfattning	26
4.2 Planeringsförutsättningar	27
4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling.....	27
4.4 Samverkan.....	28
4.5 Kommunal verksamhet - annan än pedagogisk verksamhet	28
4.5.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering.....	28
4.5.2 Nuläge 31 januari 2023	29

4.5.3	Lokalbehov för annan kommunal verksamhet.....	29
4.5.4	Planerade lokalförändringar för år 2024-2031 (första planeringsperioden)	29
4.5.5	Planerade lokalförändringar för åren 2032-2040 (andra planeringsperioden).....	29
4.6	Pedagogisk verksamhet.....	29
4.6.1	Summerande analys av nuläge samt framtida planering.....	29
4.6.2	Nuläge 31 januari 2023	30
4.6.3	Planering av lokaler för år 2024-2031 (första planeringsperioden).....	32
4.6.4	Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan år 2032-2040 (andra planeringsperioden)	34
4.6.5	Enskilt driven förskola eller fristående skola.....	34
4.7	Övrig information	35
4.7.1	Särskild redovisning av vissa lokalprojekt	35
5	Övriga redovisningar	35

Bilagor

Bilaga 1: Bilaga 01 - SDN 24 2024-2026

Bilaga 2: Bilaga 02 - 724 LFP2023 Skärholmen

Bilaga 3: Bilaga 03 - Klimatinvesteringar 2024-2026

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Inledning

Skärholmens stadsdelsnämndsområde omfattar de fyra stadsdelarna Bredäng, Sättra, Skärholmen och Vårberg. I området bor idag cirka 37 000 personer med en beräknad tillväxt, bland annat tack vare stadsutvecklingsprojektet Fokus Skärholmen. Under perioden 2023-2026 prognostiseras befolkningen öka med cirka 2 000 personer.

Källa: Sweco befolkningsprognos 2022

Tabellen nedan redovisar befolkningsförändringen under planperioden i några av de åldersgrupper som förvaltningen bedömer berör verksamhetsområdena som redogörs för i rapporten.

	2023	2024	2025	2026	Förändring 2023-2026
2-5 åringar	1779	1767	1768	1831	2,9%
6-12 åringar	3263	3247	3238	3276	0,4%
13-17 åringar	2438	2443	2430	2445	0,3%
18-21 åringar	1953	2022	2040	2089	7,0%
65-79 åringar	3918	3946	4027	4112	5,0%
80+ åringar	1479	1515	1536	1544	4,4%

Källa: Sweco befolkningsprognos 2022

Satsningar

Satsningarna har utifrån förvaltningens kärnverksamhet sin utgångspunkt i stadens budget, stadens vision för 2040: *Möjligheternas Stockholm* samt förvaltningens komplement till stadens vision: *En världsstad i miniatyr* samt andra styrdokument för Stockholms stad.

1.1 Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden

Förvaltningen planerar följande satsningar under perioden:

- Fortsatt utveckla förskolornas lärmiljöer, utveckla språkutvecklande arbetssätt och svenskutbildning för förskolans pedagoger.
- Fortsatt arbete för att öka inskrivningsgraden i förskolan genom bland annat implementering av ny lagstiftning, inventering av barn som inte är inskrivna, samt interna och externa kommunikationsinsatser på flera språk.
- Vidareutveckla uppsökande verksamhet och utbudet av hälsofrämjande aktiviteter för att minska den ofrivilliga ensamheten och förebygga ohälsa bland äldre.
- Utveckla arbetet med att förbättra hälsan för brukare inom LSS och socialpsykiatri genom att främja motion och rörelse.
- Fortsatt utveckla samverkansforum för socialtjänst, främjande och förebyggande verksamheter, polis, förskola och skola med fokus på gemensamma insatser kring barn och unga i riskzon för kriminalitet.
- Fortsatt utveckla arbetet mot välfärds- och bidragsbrott i syfte att förhindra att resurser ämnade till välfärd hamnar fel.
- Fortsatt utveckla fritidsverksamhetens främjande arbete för barn och unga.
- Fortsatt utveckla samarbetet med Welcome house och SHIS för att stärka inkluderingen av nyanlända.
- Stärka de främjande och förebyggande verksamheterna för att förebygga psykisk ohälsa hos unga.
- Fortsatt utveckla samverkansforum för att ta tillvara stadens samlade potential att öka stadsdelsnämndsområdets attraktionskraft, tillgång till kultur och ökad upplevd trygghet genom satsningar på kulturutbud.

1.2 Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning

Förvaltningen planerar följande satsningar under perioden:

- Satsningar på klimat och miljö i enlighet med kommande miljöprogram.
- Arbetet för biologisk mångfald i naturreservatet och i parkmark.
- Utvecklat arbete med klimatanpassning, i syfte att minska de negativa konsekvenserna av extremväder så som värmebölja, blåst och extrem nederbörd.
- Utvecklat arbete med energieffektivisering, återbruk och recirkulation av resurser.
- Fortsätta arbetet för att minska skadliga material i verksamheter för barn, minska avfall samt förbättra avfallssortering.

1.3 Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla

Förvaltningen planerar följande satsningar under perioden:

- Utveckla förvaltningens ekonomiuppföljningsprocess främst med fokus på kostnader för enskildas insatser inom avdelningen för socialtjänst.
- Vara en aktiv del i arbetet med att utveckla och stärka näringslivet samt skapa fler besöksanledningar till den regionala kärnan Kungens Kurva - Skärholmen, i samverkan med bland annat näringslivsaktörer, Huddinge kommun och stadens andra förvaltningar och bolag.
- Fortsatt vara en aktiv del i arbetet med Fokus Skärholmen.
- Fortsatt arbete för att stärka kvalitetsstyrningen, framförallt processkartläggning och en kontinuerlig utveckling av arbetet med internkontroll.
- Stärkt kravställande i lokala avtal avseende förmåga att upprätthålla samhällsviktig verksamhet i fredstid och höjd beredskap.
- Fortsatt identifiera och utföra planeringsåtgärder av praktisk karaktär för att stärka beredskap vid samhällsstörningar.
- Utveckla arbetet med att följa upp och utvärdera effekten av det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet, med fokus på förebyggande arbete gentemot barn och unga samt barn och unga i riskzon.
- Effektivisera informationsutbyte mellan förvaltningen, polis och skola för att kunna erbjuda ett stärkt stöd till personer som befinner sig i riskzon för att begå eller bli utsatta för brott.
- I samverkan med andra berörda aktörer färdigställa uppdateringen av det lokala utvecklingsprogrammet under första delen av planperioden, för att senare genomföra identifierande åtgärder.
- Fortsatt utveckla samverkan med samhällsaktörer, näringsliv och civilsamhälle för att personer som står utanför arbetsmarknaden ges vägar till studier, arbetspraktik, förvärvsarbete eller annan försörjning.
- Stärka stadsövergripande samordning av åtgärder och aktiviteter för renare, trivsammare och tryggare stadsmiljöer i stadsdelsnämndsområdet.
- Fortsatt utveckling av det lokala demokratiarbetet genom genomförande av olika typer av demokratistärkande aktiviteter.
- Genomföra lokalt utvecklingsarbete i linje med prioriteringar som tas fram i det lokala utvecklingsprogrammet (LUP).

2 Nämndens verksamhetsområde

2.1 Förskoleverksamhet

Trender och utvecklingstendenser

Utmaningar

I januari 2023 är cirka 90 % av barnen (2-5 år) i stadsdelsnämndsområdet inskrivna i

förskoleverksamhet, vilket är lägre än genomsnittet i staden på cirka 94 %. Inskrivningsgraden är generellt sett lägre bland barn från socioekonomiskt svagare förhållanden. Samtidigt visar forskning (bland annat *Förskola för alla barn – för bättre språkutveckling i svenska*, SOU 2020:67) att deltagandet i förskolan är mest gynnsamt just för dessa barn. Förvaltningen ser en utmaning i att öka kunskapen hos vårdnadshavare om förskolan samt varför den är viktig för barn. Antalet inskrivna barn i förskolan varierar över året vilket ställer krav på en flexibel organisation och en effektiv lokalanvändning inom respektive förskola. I dagsläget är det inte full beläggning på flera förskolor samt en oregelbunden närvaro av inskrivna barn.

Förvaltningen har en utmaning i att inte samtliga pedagoger har fullgod svenska. Bristfälliga kunskaper i svenska språket medför svårigheter i att fullfölja förskolans pedagogiska uppdrag som ställer krav på goda kunskaper i både vardags- och kunskapsspråk. Ytterligare utmaningar kopplat till språkarbetet är vidareutvecklingen av det systematiska kvalitetsarbetet, användning av digitala verktyg i dialog med vårdnadshavare samt metodik för barn i behov av särskilt stöd.

Antalet barn med autism har ökat inom förvaltningens förskolor. Förvaltningen ser att verksamheterna behöver utvecklas för att möjliggöra utveckling och lärande utifrån alla barns behov. Därför behöver förvaltningen arbeta med att öka kunskap och kompetens kring autism samt hur en tillgänglig lärmiljö gynnar alla barns utveckling och lärande.

Möjligheter

Ändringar har införts i skollagen för att fler barn ska gå i förskolan och på så sätt få möjlighet till en bättre språkutveckling i svenska. Ändringarna innefattar uppsökande arbete där förvaltningen, inför hösten det år ett barn fyller tre år, ska ta kontakt med barnets vårdnadshavare om barnet inte redan har en förskoleplats. Förvaltningen ska informera vårdnadshavare om barnets rätt till förskola och förskolans syfte. Det blir även obligatoriskt att erbjuda förskola till barn som har bott i Sverige kort tid eller som har vårdnadshavare som har det. Dessa barn ska få en reserverad förskoleplats, från hösten det år barnet fyller tre år, även utan att vårdnadshavarna har önskat det.

Åtgärder, satsningar och utvecklingsarbeten

Förvaltningen fortsätter arbetet med att utveckla förskolornas lärmiljöer utifrån framtagna riktlinjer. Kompetenshöjande insatser genomförs inom språkutvecklande arbetssätt för medarbetare inom förvaltningens förskolor. Fokus inom satsningen är flerspråkighet, modersmål och svenska språket kopplat till förskolans utbildning. Öppna förskolan genomför en särskild satsning på barns språkutveckling och verkar för att öka inskrivningsgraden i förskolan genom att informera och inkludera fler familjer i verksamheten.

Förvaltningen startar en mindre grupp för barn med autism i den nya förskolan Ekholmsvägen 133. Lokalen är särskilt lämplig då den pedagogiska miljön kan formas från start samt att förskolan är geografiskt centralt placerad i stadsdelsnämndsområdet.

Kompetensförsörjning och -utveckling

Sett till bedömt framtida kompetensbehov ställt mot avdelningens nuvarande kompetensnivå finns ett behov av att utveckla arbetet med tydliggörande pedagogik kopplat till tillgängliga

lärmiljöer och språkutvecklande arbetssätt. Förvaltningen behöver även stärka förskollärares ledarroll genom att utveckla ledarskapet samt stärka barnhälsoarbetet genom att utveckla pedagogik och metodik som möter alla barns behov. För information om ytterligare satsningar på området se avsnittet Övrigt.

Jämställdhetsutmaningar

Inom förvaltningen behöver jämställdhetsarbetet förbättras så att det sker systematiskt och med ett tydligt syfte inom samtliga förskolor. Förvaltningen ser också en stor jämställdhetsutmaning i att få en jämnare könsfördelning i personalgruppen, där andelen manliga förskollärare och barnskötare utgör en mycket liten del av personalgruppen.

Agenda 2030

Förvaltningens arbete inom verksamhetsområdet bidrar till flera av de globala målen i Agenda 2030, främst mål 1 om ingen fattigdom, mål 3 om god hälsa och välbefinnande, mål 4 om god utbildning för alla, mål 5 om jämställdhet, mål 10 om minskad ojämlikhet samt mål 11 om hållbara städer och samhällen.

Prioriteringar

- Förskolans språkutvecklande arbetssätt
- Arbetet för att öka inskrivningsgraden i förskolan

2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid

Trender och utvecklingstendenser

Utmaningar

Förvaltningen ser ett fortsatt behov av insatser för att främja jämlika livsvillkor för barn och unga och minska risken att de dras in i kriminalitet (se verksamhetsområde Individ- och familjeomsorg). Utifrån rådande ekonomiska läge (se Sammanfattande ekonomisk analys) ser förvaltningen en utmaning i att tillgodose ökade behov av främjande och förebyggande insatser för barn och unga vilket kan medföra ett behov av att se över effektiviseringsmöjligheter.

Fritidsverksamheten har en viktig roll i att jämna ut villkoren för ungas fritid. Unga från familjer med större ekonomiska resurser tenderar att delta i föreningsliv och kulturskola, medan unga i familjer med mindre ekonomiska resurser i högre grad deltar i öppen verksamhet såsom bibliotek och fritids- och ungdomsgårdar. Flickor och pojkar som inte besöker någon form av fritidsverksamhet har generellt sett sämre hälsa och skattar sin livskvalitet lägre (*Utredning av Stockholms stads fritids- och ungdomsgårdar, 2021*). Enligt Stockholms stads *Skolenkät 2022* deltar 39 % av barnen i årskurs 5 och 8 i stadsdelsnämndsområdet i föreningslivet, jämfört med 65 % i staden som helhet. I stadsdelsnämndsområdet har flickor och pojkar i både årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet lägst grad av god psykisk hälsa jämfört med andra områden i staden (se verksamhetsområde Individ- och familjeomsorg). En utmaning är hur barn i stadsdelsnämndsområdet i ökande grad kan fortsätta att vara involverade i kultur-, idrotts- och fritidsverksamheter när de blir tonåringar (*Skolenkäten 2022*).

Möjligheter

Utvecklad samordning inom förvaltningen skapar goda möjligheter till samarbete mellan de öppna verksamheterna och ett effektivt nyttjande av personal och lokaler. Förvaltningen ser också möjligheter till samverkan med Huddinge kommun för att mer effektivt och samlat utforma olika typer av verksamheter eftersom barn och unga rör sig över kommungränsen. Vidare utvecklas samverkan med externa aktörer som exempelvis kulturskolan, idrottsföreningar och scouterna inom fritidsverksamheten för att möjliggöra fler regelbundna och ledarledda aktiviteter. Exempelvis har förvaltningen inlett samverkan med Sätterskolan för att med gemensamma resurser från parklek och fritidsklubb driva en eftermiddagsverksamhet för barn i mellanstadiet vilket har visat sig vara framgångsrikt. Förvaltningen ser god möjlighet att vidareutveckla detta koncept på fler skolor i området.

Det finns möjligheter till synergier mellan kulturverksamhet och platsaktivering för ökad trygghet. Under 2023 avser förvaltningen att utveckla konsertserien FOLK på gården som genomfördes första gången sommaren 2022. Genom att driva projektet som en del av platssamverkan engageras fler aktörer i de lokala centrumen. Möjlighet till synergier finns också genom ökad samordning inom förvaltningen avseende behovsanalyser av tonåringars fritid och gestaltning av den offentliga miljön. Väl utformade miljöer kan skapa förutsättningar för organiserad verksamhet och sänka trösklarna till spontanidrott.

Åtgärder, satsningar och utvecklingsarbeten

Satsningar och riktade aktiviteter genomförs för att nå fler flickor vid de öppna fritidsverksamheterna då dessa utgör en mindre andel av besökarna. Ett led i satsningen är även att arbete med delaktighet och besökarinflytande vid fritidsgårdarna utvecklas för både flickor och pojkar genom bland annat gårdsmöten. Arbete och samverkan inom Skärholmens familjecentral stärks. Förvaltningen undersöker tillsammans med regionen att på sikt möjliggöra samlokalisering av familjecentralen. Uppsökande pedagoger från öppna förskolan utvecklar sitt arbete för att nå nyanlända familjer.

Kompetensförsörjning och -utveckling

Det finns behov av kompetensutveckling inom flera områden gällande de främjande och förebyggande verksamheterna. Exempelvis HBTQI-certifiering, lågaffektivt bemötande och metoderna fritid fri från våld/MVP Fritid (mentors in violence prevention) samt att stärka IT-kunskaper.

Jämställdhetsutmaningar

Flickor i stadsdelsnämndsområdet som går i årskurs 9 eller i årskurs 2 på gymnasiet deltar i lägre utsträckning än flickor i andra områden i staden i någon ledarledd fritidsverksamhet eller träning. Förvaltningens fritidsgårdar besöks i högre grad av pojkar än flickor.

Agenda 2030

Förvaltningens arbete inom verksamhetsområdet bidrar till flera av de globala målen i Agenda 2030. Främst mål 3 om god hälsa och välbefinnande, mål 5 om jämställdhet, mål 10 om minskad ojämlikhet, mål 11 om hållbara städer och samhällen samt mål 16 om fredliga och inkluderande samhällen.

Prioriteringar

- Arbetet med riktade, förebyggande insatser för att förhindra skjutningar och

- rekrytering av barn, unga och utsatta grupper till kriminella nätverk.
- Fritidsverksamhetens främjande arbete för barn och unga.
- Utveckling av fritidsverksamheten för att nå och erbjuda ändamålsenlig verksamhet för flickor, HBTQ-personer och andra prioriterade grupper.
- Samverkan med Kulturskolan för ökad måluppfyllelse gällande att tillgängliggöra kultur för fler barn.
- Arbetet för att invånare ska känna till och ta del av kultur i offentlig miljö.

2.3 Äldreomsorg

Trender och utvecklingstendenser

Utmaningar

Under pandemin uppmärksammade förvaltningen att fler personer tackade nej till att flytta till erbjuden plats på särskilt boende på grund av rädsla att bli smittade. Detta ledde till en ökning av beviljade hemtjänststimmar för att kunna tillgodose behovet i hemmet. Under 2022 har antalet äldre på särskilt boende återgått till de nivåer som var före pandemins utbrott. Förvaltningen ser även en ökning av inkomna ansökningar om vård- och omsorgsboende och korttidsboende efter sjukhusvård. Förvaltningen följer utvecklingen månadsvis i *beslutsstöd* samt genom att följa icke verkställda beslut.

Förvaltningen möter brukare med olika behov, förutsättningar och svårigheter där psykiatri och missbruk blivit allt vanligare. Detta ställer krav på en professionell och flexibel hemtjänst och en ständig kompetensutveckling av medarbetarna i beställar- och utförarverksamheterna. Hemtjänsten i egen regi behöver över tid säkerställa organisationen genom bland annat en förstärkning av ledarskapet, minskning av antalet timvikarier till förmån för tillsvidareanställningar samt att kvalitetssäkra arbetssätten för att möta de framtida utmaningarna. Förvaltningen ser ett stadsövergripande behov av en strategisk satsning på att utveckla en flexibel hemtjänst med rätt kompetens utifrån de äldres behov över tid. Utöver detta ser förvaltningen utifrån demografin i stadsdelsnämndsområdet behov av att kunna erbjuda hemtjänstinsatser på de enskildas modersmål. Flera äldre talar inte svenska vilket innebär begränsningar i utförandet av insatser då den äldre inte kan göra sig förstådd samtidigt som personalen har svårigheter att kommunicera, tolka behov och ge rätt insatser.

Möjligheter

Förvaltningen utvecklar äldreomsorgen genom att ett "demenscentrum" inrättas i Sättra vård- och omsorgsboende. Syftet med demenscentrumet är att sprida kompetens och ge vägledning samt att bidra till stärkt kvalitet inom demensområdet för alla äldre i stadsdelsnämndsområdet. Demenscentrumet blir en miljö för utveckling och kunskap, såväl för medarbetare som allmänheten. Utformningen av demenscentrum tas fram i projektform under första delen av planperioden.

Åtgärder, satsningar och utvecklingsarbeten

Förebyggande stöd och insatser är viktiga för att äldre ska kunna leva självständigt så länge som möjligt. Stödet behöver rikta sig till både äldre och deras anhöriga. Precis som inom hemtjänsten finns här målgruppen med komplexa behov och psykisk ohälsa. Allt fler äldre upplever även ensamhet utan att ha andra behov av insatser. Förvaltningen ser ett

utvecklingsbehov i det förebyggande stödet, både i tillgänglighet men också att nå ut för att fler ska ta del av insatser och den gemenskap som erbjuds. För att möta behoven behöver samverkan med civilsamhället och idéburen sektor utvecklas i syfte att bredda verksamhetens utbud. En del i detta arbete är förvaltningens införande och fortsatta utveckling av Äldrefältare som vägleder, sprider information och samverkar övergripande med andra aktörer i äldreomsorgsfrågor.

För att motverka välfärdsbrott inom äldreomsorgen arbetar förvaltningen på ett övergripande plan med att följa upp privata hemtjänstutförare, genom att jämföra månads- och bolagsspecifika siffror och nyckeltal, med varandra och över tid. På detta sätt fångas företeelser som sticker ut från mängden. Månadsuppföljningen rapporteras vidare tillsammans med djupdykningar i specifika fall som indikerar oegentligheter. Förvaltningen ser en vinning i att dessa frågor hanteras stadsövergripande.

Kompetensförsörjning och -utveckling

Kompetensutveckling kopplat till språk och digital välfärdsteknik är prioriterat inom förvaltningens utförarverksamheter. Inom verksamheterna ses även ett behov av att bredda kompetensen och få in fler med varierad utbildningsbakgrund. Förvaltningen ser bemanningsutmaningar i form av brist på sjuksköterskor, utbildad omsorgspersonal och behörig personal med kompetens inom svenska språket. För information om ytterligare satsningar på området se avsnittet Övrigt.

Jämställdhetsutmaningar

Förvaltningen ser en generell utmaning i att modernisera de öppna verksamheterna för äldre för att locka gruppen yngre äldre samt grupper av äldre med utländsk bakgrund så att verksamheterna speglar den mångfald som finns i stadsdelsnämndsområdet. I detta ryms också en jämställdhetsutmaning i att erbjuda ett program på aktivitetscentren som även lockar män. Samma tendenser ses även inom anhörigstödet där trenden under en längre tid pekat på att få män nyttjar tjänsten.

Agenda 2030

Förvaltningens arbete inom verksamhetsområdet bidrar till flera av de globala målen i Agenda 2030, främst mål 3 om god hälsa och välbefinnande, mål 5 om jämställdhet samt mål 10 om minskad ojämlikhet.

Prioriteringar

- Fortsatt arbete med att motverka välfärdsbrott inom hemtjänsten.
- Öka kunskap om och användande av välfärdsteknologi. Både som medel för att öka den enskildes självständighet, livskvalitet, självbestämmande och integritet men även som en förutsättning för att i framtiden kunna möta den åldrande befolkningens behov av äldreomsorg inom ramen för givna resurser.
- Samverka med primärvården och primärvårdsrehabiliteringen kring äldres hälsa och välmående samt med slutenvården för en trygg och säker hemgång efter sjukhusvistelse.
- Utveckla teamarbetet på särskilda boendeformer och samverka med läkarorganisationen för en trygg, säker och personcentrerad vård och omsorg.

2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Trender och utvecklingstendenser

Utmaningar

Den 1 januari 2023 trädde lagändringar i kraft som stärker rätten till personlig assistans enligt LSS för vissa målgrupper. Genom lagändringen har två nya grundläggande behov tillkommit: *stöd för att förebygga skada vid en psykisk funktionsnedsättning samt stöd som behöver ges löpande på grund av ett medicinskt tillstånd.* I samband med detta har även behovet *annan hjälp som förutsätter ingående kunskap* tagits bort. Lagändringarna innebär att fler personer blir berättigade till personlig assistans vilket innebär att kostnaderna kan komma att öka. Förvaltningen ser även utökade behov av utbildning och handledning för biståndshandläggarna för att få tydlighet i tillämpningen av bedömningen av de grundläggande behoven och aktivt följa rättspraxis och stadens riktlinjer. Vid årsskiftet har även åldersgränsen för att söka LSS-insatser ökat från 65 till 66 år (2026 höjs åldersgränsen till 67 år) vilket betyder att kostnaderna för assistansen kan komma att öka.

Förvaltningen ser fortsatt en växande målgrupp av personer med både autismspektrum- och psykiatridiagnoser med behov av mer flexibla insatser. Mot denna bakgrund ses behov av att utveckla andra och mer anpassade former av stöd och boenden, som i dagsläget är svåra att tillgodose inom nuvarande system. Ersättningsnivåerna för denna målgrupp behöver ses över. Förvaltningens uppfattning är att den problematik och de behov som målgruppen har inte ryms inom ersättningsnivåerna.

Det arbete som pågått i staden inom kategoristyrning för särskilt boende enligt LSS har visat en tydlig bild av att stadens stadsdelsförvaltningar tecknar individavtal med samma aktörer men till olika villkor. Förvaltningen vill därför särskilt lyfta behovet av en central placeringsfunktion inom området. Förvaltningen ser även att arbetet för att minska välfärdsbrott och felaktiga utbetalningar behöver stärkas. Genom ett centralt stöd, inför placering, med individavtal och med avtalsuppföljning kan kvaliteten höjas och felaktigheter minskas.

I grupp- och servicebostäderna bor i dagsläget flera personer i arbetsför ålder som inte har arbete och inte heller deltar i daglig verksamhet. Det är otydligt vilken aktör som har ansvaret att motivera och stödja den enskilde att närma sig arbetsmarknaden eller att söka rätt insats som kan erbjuda en väg ut i arbete. För att fler personer med funktionsnedsättning ska kunna komma ut i arbete krävs att staden och förvaltningen som arbetsgivare arbetar aktivt med frågan på stadsövergripande nivåer och att staden aktivt lyfter frågan i samverkan med exempelvis näringslivet.

Personer med funktionsnedsättning blir generellt allt äldre och förvaltningen ser ett utökat stödbehov som även innefattar mer omvårdnad utifrån det naturliga åldrandet och framförallt kopplat till demenssjukdomar i olika omfattning hos målgruppen.

Möjligheter

Förvaltningen följer arbetet med införandet av en enhetlig yrkestitulatur för de som arbetar närmast brukarna inom LSS utförarverksamheter. Omställningen är viktig för att över tid höja kompetensen och göra arbetet inom LSS mer attraktivt. Planen kan komma att innebära

omställningar för utförarverksamheterna då den innehåller validering av personalens kompetens, kompetenshöjande insatser och införandet av helt nya yrkestitlar.

Åtgärder, satsningar och utvecklingsarbeten

Förvaltningen satsar på och utvecklar intern samordning och samhandläggning i syfte att möta brukarnas individuella behov.

Personer med funktionsnedsättning har generellt sämre levnadsvanor och sämre hälsa jämfört med övrig befolkning. För att motverka just hälsorisker arbetar förvaltningen för att förbättra hälsan för brukare inom LSS. Arbetet möjliggörs genom samverkan med privata aktörer, frivilligorganisationer och andra aktörer för att sprida kunskap om tillgängliga aktiviteter samt genom att skapa individuellt anpassade aktiviteter för att främja rörelse och motion.

Kompetensförsörjning och -utveckling

Förvaltningen ser en utmaning i att rekrytera chefer inom området. Inom utförarverksamheterna ses även ett behov av att bredda kompetensen och rekrytera fler med varierad utbildningsbakgrund. Behovet av att stärka medarbetarnas kompetens inom välfärdsteknik och användandet av digitala hjälpmedel är stort och blir allt viktigare i det framtida arbetet med att stärka det individuellt utformade stödet till den enskilde. För information om ytterligare satsningar på området se avsnitt Övrigt.

Jämställdhetsutmaningar

Brukarundersökningsresultaten påvisar skillnader mellan kvinnor och män avseende upplevelse av trygghet och diskriminering, där män i något högre grad är trygga och i lägre grad känner sig diskriminerade än kvinnor. Förvaltningen genomför en översyn av befintliga rutiner kring bemötande och förhållningssätt samt reviderar åtgärdsplaner i syfte att utveckla arbetet med trygghetsskapande insatser med särskilt fokus på kvinnor.

Agenda 2030

Förvaltningens arbete inom verksamhetsområdet bidrar till flera av de globala målen i Agenda 2030, främst mål 1 om ingen fattigdom, mål 3 om god hälsa och välbefinnande, mål 4 om god utbildning för alla, mål 5 om jämställdhet och mål 10 om minskad ojämlikhet.

Prioriteringar

- Utveckla och förändra arbetssätt kopplat till en ökad grad av digitalisering och användandet av digitala hjälpmedel i utförandet av stödinsatser.
- Fortsätta arbetet med att ta fram en strategi för nytänkande och proaktiv rekrytering av omvårdnadspersonal med rätt kompetens inom LSS.

2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Trender och utvecklingstendenser

Utmaningar

Som en följd av kommande befolkningsökning kommer sannolikt fler invånare vara i behov av socialtjänstens insatser. Förvaltningen ser en ökning av komplexitet i ärenden och ett fortsatt behov av intern samordning och extern samverkan, samproduktion och samhandläggning i syfte att möta enskilda individers behov av insatser samt för en

sammanhållen socialtjänst. Utifrån rådande ekonomiska läge (se avsnitt Sammanfattande ekonomisk analys) som påverkar den lokala ekonomiska ramen ser förvaltningen en utmaning i att tillgodose ökade och mer komplexa behov bland invånarna inom befintlig ram samt ett behov av att se över effektiviseringsmöjligheter.

Barn och unga

Förvaltningen ser ett fortsatt behov att öka tidiga och förebyggande insatser i samverkan med skola, förskola och polis i syfte att minska risken att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet. Förvaltningen hade en ökning av placeringar avseende målgruppen barn och unga utifrån problematiken kriminalitet och/eller missbruk under 2022 i jämförelse med 2021. Vidare är kvalitet på insatser och placeringsformer (HVB, stödboenden, jour- och familjehem, behandlingsfamiljer) för framförallt denna målgrupp en utmaning. Det finns behov av kompetensutveckling hos interna och externa professioner såsom socialsekreterare och utförare avseende målgruppen. Våld i familjer är även fortsatt en utmaning inom stadsdelsnämndområdet och förväntas inte att avta under planperioden.

Det finns ett stort behov av jour- och familjehem inom stadsdelsnämndområdet och det är ett högt antal barn och unga som är placerade i jour- och familjehem i stadsdelsnämndområdet i jämförelse med andra stadsdelsnämndsområden i staden (*Socialtjänstrapporten 2021*). Det är en fortsatt utmaning att rekrytera familjehem. Förvaltningen arbetar vidare med egen familjebank med jour- och familjehem i syfte att kvalitetssäkra placeringsformen samt minska kostnader. Förvaltningen ser ett behov av att ha ett riktat arbete mot externa aktörer som bedriver vård och omsorg för att säkerställa insatser och placeringar av god kvalitet och till en skälig kostnad. Förvaltningens avtalscontroller arbetar aktivt med dessa frågor.

Förebyggande insatser

I stadsdelsnämndområdet har flickor och pojkar i både årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet lägst grad av god psykisk hälsa i jämförelse med andra områden i staden (*Stockholmsenkäten 2022*). Ungdomsmottagningen i stadsdelsnämndsområdet har under år 2022 gjort fler orosanmälningar, remisser och hänvisningar än under de två föregående åren. Inflödet till ungdomsmottagningen har ökat betydligt sedan 2020. Ökningen av antalet besök gäller inte enbart unga från stadsdelsnämndsområdet, utan är tydlig även i besök från Huddinge och Botkyrka. Förvaltningen analyserar orsakerna till denna ökning. Även inflödet till föräldrarådgivningen och föräldrastödprogrammen har ökat kraftigt.

Vuxen inklusive socialpsykiatri

Förvaltningen uppmärksammar att fler vuxna inte får sitt behov tillgodosett genom beviljade insatser och omplacering blir nödvändig. Det finns ett behov av samverkan med andra aktörer, framförallt regionen, kring personer med samsjuklighet och komplexa behov som behöver insatser av fler aktörer. Förvaltningen arbetar med att förtydliga ansvar mellan region och kommun genom kontinuerliga samverkanforum. En annan utmaning är att tillgodose behovet av boendeplatser för den yngre målgruppen inom socialpsykiatri. Staden förmår inte att tillgodose behovet, vilket leder till att förvaltningen får ökade kostnader för placeringar i andra boendeformer i väntan på boendeplats.

Hemlöshet

Bostadsbrist i kombination med inkomstkrav för att få teckna hyresavtal utgör en utmaning

för de invånare som inte har ett stadigvarande boende. Förvaltningen ser utmaningar för personer i behov av socialtjänstens insatser att på egen hand tillgodose sig behovet av stadigvarande bostad. Skärholmens stadsdelsnämndsområde är bland de tre stadsdelar i staden där boendetätheten är som störst (*Befolkningsprognos 2022*). Stadsdelsnämndsområdet har ett högt antal personer i hemlöshet. Enligt stadens hemlöshetskartläggning 2020 har antalet inrapporterade personer i hemlöshet ökat i stadsdelsnämndsområdet i jämförelse med räkning 2018.

Nyanlända

Antalet nyanlända som bosätter sig i stadsdelsnämndsområdet minskar och samtidigt är det flera avtal för SHIS boenden som löper ut. Arbetet med bostadsvägledning behöver intensifieras och samverkan mellan SHIS och Jobbtorg behöver fortlöpa. Möjligheten till stadigvarande bostad är i hög utsträckning kopplat till egen försörjning. Nyanlända och utrikesfödda kvinnor med låg utbildningsnivå har särskilt höga trösklar till egenförsörjning och möjlighet till stadigvarande bostad.

Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck

Förvaltningen ser behov av stadsövergripande boendelösningar för personer utsatta för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, där fysiska anpassningar och särskild kompetens inom området för funktionsnedsättning bland personal är nödvändigt.

Möjligheter

Det nu väl etablerade samarbetet mellan förvaltningen, SHIS och Jobbtorg ger goda förutsättningar för att arbeta med bostadsvägledning för hushållen med utgående kontrakt hos SHIS.

Ett förslag till en ny socialtjänstlag *Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47)* som ska ersätta den nuvarande lagen har varit på remiss under 2020. Utredningen föreslår bland annat att flera insatser ska erbjudas utan individuell behovsprövning. Förvaltningen följer processen och ser att det vid en lagändring kan innebära att socialtjänsten kan behöva se över organisering och arbetssätt.

Förvaltningen ser möjligheter och resurseffektivisering i att öka samproduktion av olika insatser med andra stadsdelsförvaltningar inom öppenvård för alla socialtjänstens målgrupper. Vidare ser förvaltningen möjligheter i att centralisera samordning och utbildning inom stadens sociala system.

Barn, unga och föräldrar upptäcker i ökad utsträckning förvaltningens öppna verksamheter, vilket innebär en möjlighet att tidigt upptäcka individer med behov och arbeta förbyggande. Det förutsätter dock att förvaltningen kan möta upp med tillräckligt med resurser och hålla nere väntetiderna. Förvaltningen har utökat samarbetet med skolor inom stadsdelsnämndsområdet, både kommunala och privata, och kan därmed utveckla arbetet med tidiga insatser för att bättre nå barn och ungdomar med förebyggande insatser.

Samsjuklighetsutredningen, som haft i syfte att se över hur samordning av insatser för personer med samsjuklighet ska förbättras, har presenterat sitt slutbetänkande. Utredningen föreslår bland annat förändrad ansvarsfördelning mellan regionen och kommunen. Regionernas hälso- och sjukvård ska ansvara för all behandling av skadligt bruk eller

beroende och socialtjänstens huvuduppdrag ska vara att stärka den enskildes resurser och funktionsförmåga genom sociala stödinsatser.

Åtgärder, satsningar och utvecklingsarbeten

Förvaltningen arbetar för att barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden ska få ett stadigvarande boende genom förvaltningens bo-team och inom ramen för den vägledning som ges till nyanlända familjer. Det vräkningsförebyggande arbetet fortlöper i samverkan med andra aktörer.

Förvaltningen kommer fortsatt prioritera samhälls- och bostadsvägledning särskilt riktad till nyanlända genom uppsökande arbete och via förvaltningens medborgarkontor för att påskynda etableringen på arbets- och bostadsmarknaden. Samarbetet med etableringscentrum kommer fortsätta för att nyanlända ska lotsas till arbete och utbildning. I syfte att förebygga skuldsättning och skapa förutsättningar för egenförsörjning, kommer förvaltningen arbeta uppsökande och förebyggande inom skuld- och konsumentrådgivning.

Allt fler kontakter i samhället och med myndigheter har börjat ske digitalt vilket leder till att personer med liten datorvana eller som saknar tillgång till dator har svårt att ta del av dessa tjänster vilket ofta är fallet för målgruppen inom socialpsykiatri. Personerna hamnar i ett "digitalt utanförskap" och har svårt att på egen hand söka arbete eller ta del av olika ersättningar från myndigheter med mera. Det skapar också en osjälvständighet där målgruppen blir beroende av personalen i verksamheten för att kunna sköta sina personliga ärenden såsom försörjning och privatekonomi. Förvaltningen ser att detta är en rättighetsfråga där dialogen också bör föras på stadsdelsövergripande nivå med andra myndigheter, på nationell nivå, för att kunna påverka.

En annan utveckling som förvaltningen sett är att fler enskilda personer inom socialpsykiatri med insatsen boendestöd kan bli mer självständiga när insatser ges via tekniska och digitala lösningar. Området kan utvecklas mer men ställer också krav på utbildning för både personal och brukare, tekniska säkra plattformar och välfärdstekniska enheter som både brukare och personal kan hantera säkert. Vissa förutsättningar för användande av all teknik är inte heller tillräckligt anpassade.

Det förebyggande arbetet mot skolfrånvaro ökar genom att skolsociala team (SST) implementeras på fler skolor.

Kompetensförsörjning och -utveckling

Flera pågående statliga utredningar har föreslagit förändringar i lagstiftning som gör att förvaltningen ser ett behov av kompetensutveckling om dessa förändringar träder i kraft. Till exempel kan den föreslagna ändringen att gå från en specialiserad socialtjänst vara en utmaning, eftersom förvaltningen då behöver gränsöverskridande och breddad kompetens. Vidare ser förvaltningen ett behov av kompetensutveckling hos medarbetare inom området för kriminalitet samt komplex problematik. För information om ytterligare satsningar på området se avsnitt Övrigt.

Jämställdhetsutmaningar

I förslaget till ny socialtjänstlag föreslås ett tillägg om att främja jämlika och jämställda levnadsvillkor. Kvinnor är överrepresenterade i flera av förvaltningens utsatta målgrupper

såsom våldsutsatta, långtidsbidragstagare av ekonomiskt bistånd och hemlöshet (*Socialtjänstrapporten 2021, Hemslöshetsräkningen 2020*). Förvaltningen fortsätter arbetet med att analysera könsskillnader mellan flickor och pojkar samt kvinnor och män i syfte att utjämna dessa.

Agenda 2030

Förvaltningens arbete inom verksamhetsområdet bidrar till flera av de globala målen i Agenda 2030, främst mål 1 om ingen fattigdom, mål 3 om god hälsa och välbefinnande, mål 4 om god utbildning för alla, mål 5 om jämställdhet, mål 10 om minskad ojämlikhet samt mål 16 om fredliga och inkluderande samhällen.

Prioriteringar

- Utveckla det uppsökande arbetet riktat till nyanlända samt barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden.
- Konsumentvägledning och skuldrådgivning utvecklar uppsökande arbetssätt för att förebygga skuldsättning.
- Arbetet med riktade, förebyggande insatser för att förhindra skjutningar och rekrytering av barn, unga och utsatta grupper till kriminella nätverk.
- Stärka de främjande och förebyggande verksamheterna för att förebygga psykisk ohälsa hos unga.
- Undersöka möjlighet till samproduktion av insatser mellan stadsdelsförvaltningarna.
- Säkerställa samverkan med relevanta aktörer kopplat till personer i kriminalitet.

2.6 Stadsmiljöverksamhet

Trender och utvecklingstendenser

Utmaningar

Stadens medborgarundersökning från år 2022 visar att upplevelsen av otrygghet är högre i stadsdelsnämndsområdet än i staden i stort. Sedan år 2021 har den upplevda tryggheten enligt mätningen minskat med 4 procentenheter (53 % år 2021 till 49 % år 2022). Förvaltningen ser att det är svårt att dra alltför generella slutsatser utifrån resultaten på grund av den låga svarsfrekvensen. Det finns därför behov av ökad kunskap om invånarnas upplevelse av trygghet. Det löpande arbetet med operativt informationsutbyte och lägesbild bland annat med lokalpolisområdet visar utmaningar med kriminalitet och drogförsäljning. Arbetet med att skapa en trygg stadsmiljö kommer, i samverkan med andra, fortsatt prioriteras.

Förvaltningen ser att reinvesteringsmedel behöver tilldelas även efter 2025 för att möjliggöra fortsatt god standard på anläggningar och utrustning. Arbetet med att uppdatera parkplanen innebär en kostnad på minst en miljon kronor. Medel behöver tillföras driftbudgeten för att en uppdatering ska vara möjlig utan stora konsekvenser för upprätthållandet av rena och trivsamma stadsmiljöer.

Möjligheter

Under år 2023 kommer förvaltningen att delta i arbetet med att uppdatera det lokala utvecklingsprogrammet (LUP) för stadsdelsnämndsområdet, vilket drivs under ledning av stadsledningskontoret. Det innebär en möjlighet att ta fram prioriteringar för utvecklingen av

stadsdelsnämndsområdet på längre sikt i linje med övergripande inriktningar och stärka förvaltningens beslutsunderlag för planering. Programmet kommer att utgöra ett viktigt underlag för förvaltningens fortsatta medverkan till att Fokus Skärholmen utgör ett profilprojekt för en socialt hållbar stadsutveckling. Processen inkluderar ett strukturerat arbete för medborgarinflytande och samordnas med behov av sammanhållen kommunikation och dialog inom projektet Fokus Skärholmen. Det kan öka förvaltningens kunskap inom olika verksamhetsområden, exempelvis behovet av ökad kunskap om invånarnas upplevelse av trygghet.

Ökad efterfrågan på tillgängliga, rekreativa miljöer utomhus är en möjlighet att öka stadsdelsnämndsområdets attraktivitet. Arbetet fortsätter med att utveckla och rusta upp lekplatser, spontanidrottsplatser, parker och naturområden i dialog med relevanta verksamheter såväl som direkt med medborgarna. Fokus är på attraktiva miljöer, trygghet, tillgänglighet, biologisk mångfald samt att lindra konsekvenser av klimatförändringar. Exempelvis finns möjlighet att fortsätta stärka målpunkter längs strandlinjen med centrala medel så som Stockholm vid vatten.

Åtgärder, satsningar och utvecklingsarbeten

Samordnade åtgärder och aktiviteter för renare, trivsammare och mer levande och trygga stadsmiljöer sker genom platssamverkan inklusive platsaktivering. Utifrån behoven i förvaltningens gemensamma lägesbild med bland annat polisen har arbetet fokus på stadsdelsnämndsområdets fyra centrummiljöer. Förvaltningen avser att genomföra lokalt utvecklingsarbete i linje med prioriteringar som tas fram i det lokala utvecklingsprogrammet (LUP). Förvaltningen behöver också i hög utsträckning vara delaktig i arbetet med social hållbarhet under genomförandetiden av stadsutvecklingsprojekten. Vidare är planprocesser gällande centrumens utveckling särskilt prioriterade för att ta tillvara stadsutvecklingens potential att främja trygga, attraktiva centrum.

Förvaltningen arbetar med att ta fram förslag på åtgärder för hantering av skyfall och värmebölja i enlighet med klimathandlingsplanen samt fortsätter arbetet med att genomföra åtgärder för att främja biologisk mångfald i enlighet med den framtagna stadsdelsvisa åtgärdsplanen. Den innefattar åtgärder på olika platser och av olika slag, såsom plantering av träd och restaurering av ängsmark.

Kulturförvaltningen tar fram en lokalbehovsanalys som vägledning för utveckling av det fria kulturlivet i staden. Förvaltningen planerar att tillämpa denna i prioriteringar och vägval som kan få påverkan på det fria kulturlivets lokaler, samt civilsamhällets och de privata aktörernas lokalbehov.

Kompetensförsörjning och -utveckling

Miljö- och klimatfrågor är prioriterade inom staden och till följd av det ser förvaltningen att verksamhetsområdet framöver behöver förstärkas med kompetens på miljö- och klimatområdet samt inom parkdriften.

Jämställdhetsutmaningar

Resultaten från stadens medborgarundersökning 2022 visar en skillnad sedan föregående års undersökning avseende frågor som rör trygghet i den offentliga miljön. Genomgående svarar

kvinnorna att de känner sig tryggare än männen, att jämföra med tidigare år där resultaten visar det motsatta. Förvaltningen ser är att det är svårt att dra alltför generella slutsatser utifrån resultaten på grund av den låga svarsfrekvensen. Förvaltningen kommer fortsätta följa utfallen i undersökningen.

Agenda 2030

Förvaltningens arbete inom verksamhetsområdet bidrar till flera av de globala målen i Agenda 2030, främst mål 3 om god hälsa och välbefinnande, mål 5 om jämställdhet, mål 10 om minskad ojämlikhet, mål 11 hållbara städer och samhällen, mål 13 om att bekämpa klimatförändringarna, mål 15 om ekosystem och biologisk mångfald samt mål 16 om fredliga och inkluderande samhällen.

Prioriteringar

- Samordnade åtgärder och aktiviteter för renare, trivsammare och tryggare stadsmiljöer.
- Fortsatt utveckling av det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet.
- Arbetet med energieffektivisering, återbruk och recirkulation av resurser, samt minskat matsvinn.
- Arbetet för biologisk mångfald i naturreservatet och i parkmark.
- Lokalt utvecklingsarbete, utifrån dialog med invånare och lokala aktörer samt med koppling till Skärholmens roll i den regionala kärnan Kungens kurva – Skärholmen.

2.7 Ekonomiskt bistånd

Trender och utvecklingstendenser

I stadsdelsnämndsområdet finns en högre andel hushåll som uppbär ekonomiskt bistånd jämfört med stadens snitt. Andelen vuxna biståndstagare i relation till befolkningen i ålderskategorin 18-64 år uppgick i december 2022 till 2,65 % i stadsdelsnämndsområdet (*Beslutsstöd, Andel biståndstagare i befolkningen i respektive stadsdelsförvaltning, december 2022*). Drygt en tredjedel av biståndshushållen i stadsdelsnämndsområdet är hushåll med barn (*Socialtjänstrapporten, 2021*). Antalet hushåll som uppbär ekonomiskt bistånd i stadsdelsnämndsområdet har fortsatt minska under 2022 och under året minskade kostnaderna för ekonomiskt bistånd med 3,55 mkr. Kostnadsminskningen dämpades emellertid av att den genomsnittliga biståndstiden ökade.

Utmaningar

Trots en nedåtgående trend är långtidsarbetslöshet en utmaning i stadsdelsnämndsområdet. Det rådande konjunkturläget tillsammans med ökad inflation kan försvåra möjligheten ytterligare för personer med långvarigt ekonomiskt bistånd att komma ut i egen försörjning.

Möjligheter

Den nya lagändring som trädde i kraft den 1 september 2022 avseende sjukersättning för äldre kan komma att innebära nya arbetssätt för förvaltningen. Lagändringen innebär att Försäkringskassan ska bedöma arbetsförmåga för personer som är 60 år eller äldre utifrån arbeten som de haft erfarenhet av under de senaste femton åren. Detta till skillnad mot i dag då en persons arbetsförmåga bedöms mot alla arbeten som förekommer på arbetsmarknaden.

Lagändringen kan öka möjligheten för fler personer att nå självförsörjning genom ersättning från Försäkringskassan.

Stadens pågående arbete med digitalisering av ansökningar om ekonomiskt bistånd i sociala system möjliggör effektivisering och frigörande av handlägningsresurser. I takt med att digitaliserade ansökningar ökar ser förvaltningen möjligheter att öka tillgängligheten för de klienter som är i behov av mer stöd från socialsekreterare för att bli egenförsörjande.

Åtgärder, satsningar och utvecklingsarbeten

Personer som är i behov av ekonomiskt bistånd behöver ofta stöd från flera olika aktörer samtidigt. Förvaltningens viktigaste samverkanspartners är Jobbtorg och Arbetsförmedlingen. Förvaltningen samverkar med externa aktörer för att personer som står långt från arbetsmarknaden ska nå egen försörjning. Genom att analysera befintliga forum internt och externt planerar förvaltningen att stärka arbetet med olika målgruppers etablering på arbetsmarknaden.

Kompetensförsörjning och -utveckling

Förvaltningen kommer genomföra kompetenshöjande insatser inom området vuxen/missbruk till de socialsekreterare som arbetar i mottagningsfunktion. För information om ytterligare satsningar på området se avsnitt Övrigt.

Jämställdhetsutmaningar

Fler kvinnor än män uppbär långvarigt ekonomiskt bistånd inom stadsdelsnämndsområdet (*Beslutsstöd, Andel kvinnor och män i procent som har ett långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd av samtliga kvinnor i förhållande till befolkningen, december 2022*). Det rör sig framförallt om ensamstående kvinnor med barn och kvinnor med sjukdom som försörjningshinder. För att minska andelen långtidsaktuella kvinnor ska arbetet med kvinnors väg till arbete och egen försörjning stärkas.

Agenda 2030

Förvaltningens arbete inom verksamhetsområdet bidrar till flera av de globala målen i Agenda 2030, främst mål 1 om ingen fattigdom, mål 2 om ingen hunger, mål 5 om jämställdhet och mål 10 om minskad ojämlikhet.

Prioriteringar

- Kvinnor och män som är sjukskrivna, långtidsarbetslösa och de som på grund av sociala eller medicinska skäl inte arbetar kommer att prioriteras särskilt.

2.8 Arbetsmarknadsåtgärder

Trender och utvecklingstendenser

Utmaningar

Förvaltningen ser en positiv trend och den öppna arbetslösheten ligger något lägre än i början av 2020. I månadsrapport *Statistik om Stockholm* från december 2022 avseende arbetssökande framkommer att mellan december 2021 och december 2022 har andelen långtidsarbetslösa av öppet arbetslösa i åldern 16 – 64 år minskat med 9,1 procentenheter. Jämfört med andra stadsdelsnämndsområden ligger arbetslösheten på en relativt hög nivå.

En utmaning är att nå nyanlända både anvisade och egenbosatta med målet att de etablerar sig i samhället. Förvaltningen arbetar med uppsökande arbete bland annat genom medborgarinformatörer och stadsdelsmammor. Samhällsvägledning ges också via medborgarkontoret samt stärks genom samverkan med civilsamhällesorganisationer

Möjligheter

Genom goda förutsättningar och samarbete mellan stadens verksamheter och förvaltningar ges möjligheter till nyanlända stockholmare till en snabb etablering på arbetsmarknaden och i samhället. Förvaltningen ser också möjligheter till samarbete med civilsamhällesorganisationer och föreningar i utveckling av mötesplatser där nyanlända och andra som har begränsade möjligheter att få prata svenska får den möjligheten.

Åtgärder, satsningar och utvecklingsarbeten

Förvaltningen ser behov av att tillsammans med Jobbtorg och Arbetsförmedlingen utveckla arbetet med att få ensamstående kvinnor med låg utbildning och bristande språkkunskap till egen försörjning. Förvaltningen fortsätter att utveckla samordning internt och samverkan externt i syfte att framförallt påskynda nyanländas, personer med funktionsnedsättnings, unga vuxnas och kvinnors etablering på arbetsmarknaden.

Förvaltningen behöver i högre utsträckning arbeta med motiverade insatser för att de arbetslösa som saknar gymnasieutbildning ska välja att utbilda sig inom det reguljära utbildningsväsendet. För att öka förutsättningarna för personer med psykisk ohälsa som står utan sysselsättning, att på sikt komma ut i reguljära aktiviteter via Jobbtorg eller Arbetsförmedlingen, ser förvaltningen över möjligheten att inleda nya samarbeten. Förvaltningen fortsätter att utveckla arbetet med meningsfulla feriejobb och med att tillhandahålla platser för Stockholmsjobb. Nyanlända, unga med funktionsnedsättning samt ungdomar med en social problematik prioriteras särskilt vid feriejobb.

Inom ramen för de upphandlingar som förvaltningen genomför ställs krav på social hänsyn, exempelvis att upphandlade leverantörer under avtalstiden tar emot praktikanter eller erbjuder anställning åt personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Jämställdhetsutmaningar

Kvinnor har något högre arbetslöshet än män. Fördelningen av olika stödåtgärder, som exempelvis extratjänster från Arbetsförmedlingen och de nya etableringsjobben, kan komma att tillfalla kvinnor respektive män i olika omfattning. Enligt regeringens utredning, *Komm2021/00077/A 2020:01-1*, kommer de nya etableringsjobben med störst sannolikhet att tillfalla män.

Agenda 2030

Förvaltningens arbete inom verksamhetsområdet bidrar till flera av de globala målen i Agenda 2030, främst mål 1 om ingen fattigdom, mål 2 om ingen hunger, mål 5 om jämställdhet, mål 8 om anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt samt mål 10 om minskad ojämlikhet.

Prioriteringar

- Förvaltningen analyserar befintliga forum och samverkansparter för förvaltningens arbete med olika målgruppers etablering på arbetsmarknaden, med fokus på bland annat kvinnor.

- Regelbundna samverkansträffar tillsammans med jobbcoach och studievägledare, se över möjligheten till nya samarbeten i arbetet med personer som står långt från arbetsmarknaden.
- Genomföra aktiviteter för att erbjuda meningsfulla feriejobb.

2.9 Övrigt

Personal- och kompetensförsörjning

I förvaltningen arbetar cirka 1 000 tillsvidareanställda där merparten arbetar i kärnverksamheterna äldreomsorg, förskola och socialtjänst. De största yrkesgrupperna i förvaltningen är barnskötare 15,50 %, undersköterskor 13,17 % samt vårdare 11,20 %.

Kompetensförsörjning

Förvaltningen arbetar systematiskt med kompetensförsörjning i enlighet med kompetensförsörjningsplanen och stadens kompetensförsörjningsprocess. Att arbeta systematiskt med att rekrytera, introducera, utveckla och behålla medarbetare ses som en nyckelfaktor för att hantera förändringar i omvärlden som påverkar förvaltningens verksamheter. Förvaltningen har, precis som övriga stadsdelsförvaltningar och kommuner, en något skev åldersfördelning där den största åldersgruppen finns i åldersspannet 50-59 år vilket utgör drygt 25 % av förvaltningens tillsvidareanställda baserad på statistiken 2021. Ytterligare 15 % finns i åldersspannet 60-65 år. Förvaltningen behöver redan nu förbereda för kommande pensionsavgångar. Ett fortsatt stort rekryteringsbehov finns även inom yrkesgrupperna enhetschefer, socialsekreterare och biståndshandläggare. Det råder stor konkurrens att hitta rätt kompetens inom bristyrken då dels efterfrågan inte matchar utbudet och dels då rörligheten i dessa grupper är högre än genomsnittet. Utmaningen är därför att arbeta i flera led samtidigt genom att tillämpa en kompetensbaserad rekryteringsmodell. Med en effektiv introduktion och individuell utvecklingsplan säkerställs att alla medarbetare ges en hälsosam och trygg arbetsmiljö med goda utvecklingsmöjligheter. Samarbete med lärosäten och andra utbildningsinstitutioner intensifieras. Den interna kompetensförsörjningen stärks genom samlad kunskap i Skärholmsakademin.

Kompetensutveckling för chefer

Förvaltningens ledarskap präglas av hög kompetens, stort engagemang och en relativt låg rörlighet. Omvärldsbevakningen pekar på att den kommunala sektorn generellt har svårt att rekrytera chefer och framförallt chefer med erfarenhet av såväl ledarskap som erfarenhet av kommunal verksamhet. Förvaltningen fokuserar särskilt på implementeringen av stadens nya chefs- och ledarprofil, att höja kompetensen inom arbetsrätt, rekrytering, hot- och våld/otillåten påverkan samt stärka chefernas kompetens i arbetsmiljö- och hälsofrågor. Det operativa ledarskapet har ökat fokus på intern kontroll, ekonomistyrning, det systematiska arbetsmiljöarbetet och processutveckling.

Arbetsmiljö och Hälsa

Målet är att förbättra arbetstrivselen och att minska sjukfrånvaron. Det är framförallt den arbetsrelaterade sjukfrånvaron som ska minska samt långtidssjukfrånvaro på grund av psykisk ohälsa. Förvaltningen kommer därför öka takten med att arbeta systematiskt och långsiktigt med arbetsmiljö- och hälsofrågor. Enligt *Nyckeltalsinstitutets årsrapport* finns en stark

samvariation mellan storlek på arbetsgrupper och långtidssjukfrånvaro. Stora personalgrupper, inom framför allt äldreomsorg och förskola, utgör en negativ påverkan på arbetsmiljön och minskar chefers möjlighet att förebygga ohälsa på arbetsplatsen. Långtidssjukfrånvaro driver kostnader och påverkar effektiviteten och kvaliteten i verksamheten och därmed även servicen till stadsdelsnämndsområdets invånare.

Samverkan, utveckling och innovation

Vid årsskiftet flyttade förvaltningen in i nya lokaler och i anslutning till det nya kontoret öppnade en hub. Hubben utgör en arena för samverkan, utveckling och innovation, där olika parter kan utbyta erfarenheter och kunskap, bygga relationer och mer samlat möta samhälleliga behov och utmaningar.

3 Sammanfattande ekonomisk analys

3.1 Drift

Ekonomisk prognos

Kommunstyrelsens snittram för den kommande flerårsperioden är 1 346,4 mnkr per år. Med hänsyn till beräknad befolkningsökning och under förutsättning av oförändrade socioekonomiska parametrar samt utan hänsyn tagen till inflation kan förvaltningens ekonomiska behov öka med 71 mnkr fram till 2026.

I takt med en stigande inflation och att samhället går in i en lågkonjunktur ser förvaltningen en ekonomisk osäkerhet de följande åren. Andra parametrar som ökade kostnader för personal till följd av lönekostnadsförändringar, höjda omsorgspriser och livsmedelspriser, samt ökade kostnader för nybyggnation som påverkar bland annat hyresnivåerna på förskolor är ytterligare utmaningar som förvaltningen står inför.

Förvaltningen kommer att fortsätta se över rutiner och arbetssätt för att på ett effektivt sätt bemöta medborgarnas efterfrågan och behov och samtidigt behålla en budget i balans med utgångspunkt i det rådande ekonomiska läget.

Förskola

Förvaltningen ser ökade hyreskostnader för befintliga förskolelokaler samt nybyggnation. Nybyggnation medför inledningsvis ökade material- och inventariestikostnader. Vid nybyggnation tar det också tid innan förskolan har full beläggning av barn. Det finns ett behov av upprustning av äldre förskolor, vilket leder till renoveringskostnader.

Vid genomförandet av planerade kompetenssatsningar blir det nödvändigt att ersätta personal med vikarier, det innebär att extra lönekostnader uppstår. Förvaltningen söker medel för vikarieersättning men det finns en osäkerhet kring hur stor del av medlen som blir beviljade. Verksamheten kommer fortsättningsvis att ha höga kostnader avseende Skolplattformen och kostnader för livsmedel ökar.

Löneutvecklingen för barnskötare och förskollärare har under flera år varit högre än ökningen av barnpengen. Förvaltningen ser därför en utmaning i att få grundschablonen att täcka löneutveckling och övriga kostnadsökningar inom verksamhetsområdet de kommande åren.

Barn, kultur och fritid

Förvaltningen ser ett fortsatt behov av insatser för att främja jämlika livsvillkor för barn och unga och minska risken att de dras in i kriminalitet (se verksamhetsområde Individ- och familjeomsorg). Utifrån rådande ekonomiska läge (se Ekonomisk prognos) ser förvaltningen en utmaning i att tillgodose ökade behov av främjande och förebyggande insatser för barn och unga samt ett behov av att se över effektiviseringsmöjligheter. De resurser som finns avsatta för några av de verksamheter som är centrala i arbetet, som arbetet med skolsociala team och fältverksamhet finansieras till stor del genom projektmedel vilket gör långsiktighet i planeringen svårare.

Hyreskostnaderna för lokaler för parklek och öppen förskola som förvaltningen hyr av fastighetskontoret försvårar genomförande av en kvalitativ verksamhet som står inför ökade behov. Förvaltningen bedömer att den modell som gäller för förhyrning av lokalerna mellan fastighetskontoret och stadsdelsförvaltningarna bör ses över och anpassas efter det gemensamma uppdraget om parklekslokaler och -verksamhet.

Förvaltningen ser möjligheter till samverkan med Huddinge kommun för att mer effektivt och samlat utforma olika typer av verksamheter eftersom barn och unga rör sig över kommungränsen.

Äldreomsorg

Utifrån den prognostiserade befolkningsökningen, framförallt bland yngre äldre, bedömer förvaltningen att behovet av hemtjänstinsatser kan komma att öka under planperioden. Redan idag finns utmaningar för hemtjänstutförarna i egen regi i staden att ha en budget i balans. Förvaltningen bedömer att det fortsatt kommer innebära utmaningar för att få ihop ekonomin under planperioden. Förvaltningen menar att hemtjänstersättningen behöver ses över för att möta framtida behov.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Andelen personer med omfattande omvårdnadsbehov som inte bedöms tillhöra personkretsen för LSS ökar, vilket innebär att förvaltningens kostnader för framförallt hemtjänst ökar. Finansieringen sker via resursfördelningens fasta anslag som är avsett att täcka alla insatser som beviljas enligt socialtjänstlagen. Förvaltningen bedömer att denna ökning kommer att fortsätta även kommande planperiod. Förvaltningen anser att de fördelningsnycklar som gäller det fasta anslaget skulle kunna utvecklas för att på ett bättre sätt möta befintliga behov.

En faktor som påverkar stadsdelsnämndens budget är det nya ersättningssystemet med en takkonstruktion för särskilda redovisningar för externa placeringar utanför LOV.

Ytterligare en faktor som påverkar stadsdelsnämndens budget är de mätdatum för grupp- och servicebostäder som genererar intäkter. Personer som flyttar in efter 31 augusti ger inga intäkter innevarande år. Dagens teknik borde kunna stödja mätningar som omfattar hela året.

Individ- och familjeomsorg

Förvaltningen har sedan föregående år bedömt att individ- och familjeomsorgen står inför flera stora ekonomiska utmaningar de närmaste åren med tyngdpunkt på kostnader för placeringar och ser i dagsläget även risk för ökade kostnader utifrån komplex problematik. Förvaltningen arbetar fortsatt mot att placeringar ska ske i den mest kvalificerade formen

utifrån det individuella behovet och till en skälig kostnad. Förvaltningen uppmärksammar ett ökat behov av förebyggande och främjande insatser. Den ekonomiska utmaningen bedöms även bli än mer påtaglig utifrån det rådande ekonomiska läget nationellt och internationellt. Förvaltningen ser att inflation och lågkonjunktur riskerar att leda till en ökning av social utsatthet i form av arbetslöshet, hemlöshet, våld, missbruk och psykisk ohälsa. Detta kan innebära att personer hamnar i större utsatthet och därmed har större behov av stöd samt att personer som tidigare inte varit i behov av samhällets stöd och resurser hamnar i utsatthet. Det rådande ekonomiska läget påverkar även verksamheterna inom förvaltningen i form av ökade driftkostnader, framförallt personal- och lokalkostnader.

Ekonomiskt bistånd

Antalet hushåll som uppbär ekonomiskt bistånd i stadsdelsnämndsområdet har fortsatt att minska under 2022. Förvaltningen ser emellertid att det rådande konjunkturläget kan medföra att denna trend avmattas under kommande år om fler personer får svårt att komma ut i egen försörjning. Riksnormen höjdes vid årsskiftet med 8,6% vilket medför att fler hushåll blir berättigade till bistånd.

Stadsmiljö

Behovet såväl som användningen av motionsspår, utegym och idrottsytor har ökat vilket medför ökade kostnader för underhåll, renhållning och annan drift. Förvaltningen ser att reinvesteringsmedel behöver tilldelas även efter 2025 för att möjliggöra fortsatt god standard på anläggningar och utrustning.

Arbetet med att uppdatera parkplanen innebär en kostnad på minst en miljon kronor. Medel behöver tillföras driftbudgeten för att en uppdatering ska vara möjlig utan stora konsekvenser för utförande av grunduppdraget.

3.2 Investeringar

Medel för klimatinvesteringar

Nämnden sökte budgetjustering om 7,7 mnkr från medel för klimatinvesteringar. Dessa innefattar 7,5 mnkr för utbyte av ineffektiv belysning i förskolelokaler i Skärholmen stadsdelsnämndsområde samt 0,2 mnkr för plantering av träd för att minska effekter av värmeböljor.

Investeringar i stadsmiljö

De planerade park- och reinvesteringarna för Skärholmens stadsdelsnämndsområde sammanfattas och beskrivs i Plan för park- och reinvesteringar 2023-2025. Planen utgörs av de av kommunfullmäktige beslutade park- och reinvesteringarna för perioden 2023-2025.

Parkinvesteringar

I stadens budget för 2023 tilldelades nämnden totalt 9,4 mnkr i parkinvesteringsmedel, vilket innefattar posterna parkinvestering 3 mnkr, reinvestering 2 mnkr och investeringar med nycklade medel 4,4 mnkr. Planerade investeringar för 2023 innefattar parkinvestering Sätredalsparken, byte av ett antal stolpar Skärholmens- och Bredängs motionsspår, utbyte av

utegym, plantering av träd på Sättrastrandsbadet enligt medborgarförslag, samt löpande upprustning/utbyte av förvaltningens anläggningar såsom parkbänkar, skräpkorgar, lekutrustning, markbeläggning, parkvägar, trappor och övrig parkutrustning.

Förvaltningen söker i verksamhetsplan 2023 ytterligare investeringsmedel för trygghetsinvesteringar 1,3 mnkr, Stockholm vid vatten 0,3 mnkr, naturreservatinvesteringar 0,4 mnkr samt biologisk mångfald 0,3 mnkr i investering.

För åren 2024-2026 ansöks om 5,5 mnkr till Idleken, 6,0 mnkr till Trissans småbarnslek samt 1,5 mnkr till reinvesteringar. För perioden 2026 och därefter föreslås ansökan om upprustning av parkleken Kulan till en uppskattad totalkostnad på 12 mnkr.

Inventarier och maskiner

Förvaltningen har driften och skötseln av parkmark i egen regi vilket innebär att förvaltningen själv ansvarar för inköp och underhåll av maskiner. Förvaltningen bedömer att det finns behov av att förnya maskinparken. Vid en närmare analys av investeringsbudgeten uppskattar förvaltningen behovet årligen till cirka 1,5 mnkr jämfört med nuvarande sakinvesteringsbudget för att byta ut delar av maskinparken.

Mnkr, netto	Prognos 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026
Parkinvesteringar	3,5	3,5		
Reinvesteringar	1,5	1,0		
Investeringar med nycklade medel	4,4	4,4	4,4	4,4
Klimatinvesteringar				
Trygghetsinvesteringar				
Inventarier och maskiner	1,3	1,3	1,3	1,3
Netto	10,7	10,2	5,7	5,7

3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)

Förvaltningen har inte några betydande projekt som överstiger 50 mnkr.

4 Lokalförsörjningsplan

4.1 Sammanfattning

Inom stadsutvecklingsprojektet Fokus Skärholmen finns över 8 500 bostäder i olika bygg- och planeringsskeden. Enligt befolkningsprognosen kommer barn i förskoleåldern öka i stadsdelsnämndsområdet vilket medför ett ökat lokalbehov inom förskolan. En långsiktig planering av ny- eller ombyggnationer av förskolor pågår i förvaltningen samt i samverkan med andra ansvariga förvaltningar och bolag. Planeringen av ny- och ombyggnation av förskolor präglas av flera osäkerheter, bland annat i befolkningsprognosen, pågående detaljplanearbete samt när nybyggnationen av bostäder står klara.

Hyreskostnadsprognosen pekar på en ökad hyreskostnad, främsta orsaken är införhyrningen av flera nybyggda förskolor som behövs för att möta behovet och byta ut befintliga förskolor som inte är ändamålsenliga.

Inom pågående och planerade nybyggnationsprojekt av förskolor har projektkostnaderna ökat avsevärt. Kostnadshöjningarna medför osäkerheter i om samtliga nybyggnationer av förskola kan genomföras. I det fall kan höga utredningskostnader belasta förvaltningens driftbudget som i annat fall hade kunnat hyresföras under en flerårsperiod.

Om nybyggnationer av förskolor helt uteblir finns en framtida risk för platsbrist inom förskolan utifrån den bedömning som gjorts med den prognostiserade befolkningsökningen som grund. Förvaltningen inväntar nya befolkningsprognoser för vidare bedömning av behovet av kapacitetsökningar. Samtidigt försöker förvaltningen se över möjligheterna om kapacitetsökning kan lösas på annat sätt än genom nybyggnationer. Förvaltningen arbetar även aktivt med att alla lokaler för samtliga verksamheter ska vara kostnadseffektiva.

4.2 Planeringsförutsättningar

Befolkningsprognosen för barn i förskoleåldern visar på en ökning med cirka 900 barn till cirka 3100 barn år 2032. Barnantalet är stabilt fram till år 2026, därefter sker en ökning av barnantalet fram till år 2031. Ökningen är som störst i Vårberg följt av Bredäng, Skärholmen och som lägst i Sättra. Följaktligen är behovet av kapacitetsökning som störst i Vårberg och Bredäng. Enligt befolkningsprognoserna ökar antalet förskolebarn även efter 2031 till cirka 3400 barn år 2040.

Den senaste befolkningsprognosen visar på en lägre utveckling av antalet barn jämfört med tidigare befolkningsprognoser vilket medför att förvaltningen redovisar färre framtida nybyggnationer av förskola än tidigare i första planeringsperioden. Årliga variationer i befolkningsprognoser, pågående detaljplanering och när faktisk inflyttning sker i nya bostäder medför stor osäkerhet i planeringen av ny platskapacitet.

Förvaltningen gör antaganden om behovet av platser baserat på befolkningsprognosen och inskrivningsgrad samt marknadsandelar för den kommunala förskolan. Förvaltningen använder också framskrivningen gällande antalet barn i förskolor dels som ett eget scenario, dels för jämförande analys. Förvaltningen arbetar med flera scenarion som baseras bland annat på olika inskrivningsgrader för den långsiktiga planeringen gällande ökad kapacitet i förskolan. Syftet med olika scenarion är att möta de variationer i barnantalsutvecklingen i de senaste årens befolkningsprognoser och de osäkerheter i bedömningen av platsbehovet det medför.

Förvaltningen inväntar kommande befolkningsprognoser för att undvika kostnadsdrivande investeringar och undersöker andra alternativ. Förvaltningen följer planeringen av bostäder och befolkningsprognoser noggrant.

4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling

Vid årsskiftet uppgick förvaltningens lokalhyror till 6,9 % av förvaltningens totala budget.

Förvaltningen ser en ökad hyreskostnadsutveckling under första planeringsperioden. Ökningen beror främst på det ökade behovet inom förskolan och de ny- och ombyggnationer som planeras i samarbete med SISAB.

En beslutad ny förskola på Torpgläntan 8 förväntas öka hyreskostnaderna med cirka 5,9 mnkr från och med 2025. Förskolan på Odd Fellowvägen beräknas vara återuppbyggd 2027 vilket också medför en prognostiserad ökning av hyreskostnader på cirka 6 mnkr. Ytterligare en ny förskola på Rodelbanan som ersätter en befintlig förskola kan komma öka den årliga hyreskostnaden.

I den bedömda hyreskostnadsutvecklingen tar förvaltningen även hänsyn till eventuella avvecklingar av lokaler samt de förskolor som rivs för nybyggnation på samma plats.

Ny- och ombyggnationer av förskolor är kostsamma och påverkar förvaltningens hyreskostnader. Den ökade hyreskostnaden inom förskola förväntas finansieras delvis genom det ökande antalet inskrivna barn. Förvaltningen beräknar dock att barnschablonen inte enskilt kommer täcka den ökade hyreskostnaden. En del av hyran kan komma att finansieras med centrala medel.

En stor utmaning är att förslag på byggnadsprojekt som lämnas till stadsdelsförvaltningen allt oftare överstiger stadens kostnadsbegränsningar. Det är också utmanande att projektkostnaden stiger under processens gång vilket kan leda till att gränsvärden passeras när projekten redan är långt gånga. Detta medför höga kostnader för förgävesprojekteringar om projekten inte godkänns alternativt höga framtida hyreskostnader om projektet ändå godkänns.

Förvaltningen hamnar på så sätt i svåra dilemman både gällande kostnader och lokalbehov.

Gällande övriga verksamheter arbetar förvaltningen med att hålla nere hyreskostnader, och för närvarande söker förvaltningen nya lokaler som ska ersätta befintliga lokaler med höga hyror.

4.4 Samverkan

Förvaltningen har inom ramen för Fokus Skärholmen återkommande samverkansmöten med exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret och SISAB. Gällande befintliga fastigheter inom SISABs lokalbestånd har förvaltningen kontinuerliga samverkansmöten med utbildningsförvaltningen och SISAB om eventuella framtida samarbeten.

Förvaltningen hyr lokaler för fritidsverksamhet av utbildningsförvaltningen i olika grundskolor. Förvaltningen samverkar även med Hägersten- Älvsjö stadsdelsförvaltning om en lokal för Relationsvårdscenter sydväst och samverkar även med Region Stockholm om en lokal för ungdomsmottagningen. Förvaltningen ser gärna ökad samverkan med andra förvaltningar kring främst administrativa lokaler.

4.5 Kommunal verksamhet - annan än pedagogisk verksamhet

4.5.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering

Med hänsyn till den ökande hyreskostnadsutvecklingen i de centrala lägena ser förvaltningen över möjligheten att flytta verksamheter till mindre hyreskostnadskrävande lokaler, bland annat till förskolor i vilka förskoleverksamheten upphört.

Stadsdelsnämndsområdet består till stor del av flerfamiljshus och småhus samt fyra centrum av mindre storlek. Kommersiella lokaler för uthyrning är till stor del avgränsade till centrala lägen. Detta medför begränsade möjligheter att inhysa nämndens verksamheter hos privata hyresvärdar.

Lokalmässiga förändringar för övrig kommunal verksamhet grundar sig på ökad hyreskostnad, icke ändamålsenliga lokaler eller uppsägning av hyresavtal från hyresvärdens sida.

4.5.2 Nuläge 31 januari 2023

Gällande övrig verksamhet ska befintlig lokal för hemtjänsten ses över på grund av att lokalerna inte är ändamålsenliga och har sämre geografisk belägenhet för personalen.

Lokal för fritidsgård har höga hyreskostnader varför ny lokal söks för verksamheten. Även en lokal i en grundskola i vilken förvaltningen bedriver ungdomsverksamhet kommer hyresavtalet att sägas upp av hyresvärden och ny lokal söks därför.

4.5.3 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet

Förvaltningen arbetar enligt en intern process för lokalförsörjning. Enligt denna process sker en inventering av lokalbehovet, lokalernas status och hyresavtal för annan kommunal verksamhet genom att kartlägga respektive avdelnings eventuella verksamhetsförändringar som kan komma att påverka lokalbehovet. Det exakta behovet klargörs därefter i en förstudie varvid beslut tas om fortsatta åtgärder.

4.5.4 Planerade lokalförändringar för år 2024-2031 (första planeringsperioden)

Flera effektiviseringar av administrativa lokaler sker under 2023 med samlokalisering till det nya förvaltningskontoret. Planer för förändringar av administrativa lokaler finns inte i dagsläget.

Ny lokal eftersöks till hemtjänstpersonal då befintlig inte anses vara ändamålsenlig.

Befintlig lokal för fritidsgård har höga hyreskostnader varför förvaltningen planerar att ersätta befintlig lokal. En ny lokal söks inom stadsdelsnämndsområdet.

Ombyggnation av Vårbergs IP är under planering och förvaltningen har en möjlig option på införhyrning år 2025.

4.5.5 Planerade lokalförändringar för åren 2032-2040 (andra planeringsperioden)

Förvaltningen har inga planerade lokalförändringar under den andra planeringsperioden.

4.6 Pedagogisk verksamhet

4.6.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering

De nya bostäderna i stadsdelsnämndsområdet kommer att påverka befolkningsutvecklingen och behovet av förskolor. För att möta behovet planeras tre förskolor rivas och nya att byggas.

Den kommunala kapaciteten på cirka 1 300 platser kan komma att öka till cirka 1 900 platser år 2031.

Planering av förskolekapacitet utgår från den prognostiserade barnantalsutvecklingen i området. Pågående detaljplanearbete i olika faser och antagna detaljplaner medför osäkerheter när bostäder ska byggas och inflyttning sker vilket påverkar planeringen av nya förskolor. Omvärldsläget påverkar nybyggnationer av bostäder, inflyttning och kostnader för nybyggnationer av förskolor.

Förvaltningens hyreskostnadsprognos pekar mot ökade hyreskostnader på grund av nybyggnationer av förskolor. Förvaltningen prioriterar de tre förskolor som inte är i ändamålsenligt skick och därmed måste rivas. Förvaltningen planerar för nybyggnation för att ersätta de tre förskolorna.

SISABs projektkostnad har ökat för det pågående projektet förskolan Torpgläntan 8 vilket innefattar rivning och nybyggnation. Även i andra nybyggnationsprojekt i tidiga faser har SISAB meddelat att kostnaderna ökat betydligt. Förvaltningen inväntar underlag för inriktningsärende i två övriga pågående projekt i tidiga faser.

På grund av de kostnadsbegränsningar staden har medfört osäkerheter i om något av de redovisade nybyggnationsprojekten kan genomföras. Om nybyggnationsprojekten inte genomförs eller om platsbehovet inte kan lösas genom andra införlämnningar finns risk för platsbrist år 2026-2028. Förvaltningen har en låg andel inhyrd yta som ägs av privat hyresvärdar och att hitta lokaler för förskoleverksamhet hos privata hyresvärdar bedömer förvaltningen vara mycket svårt.

Förvaltningen är medveten om vikten av att minska stadens investeringar samt hålla tillbaka förvaltningens hyreskostnader. Förvaltningen kommer noga följa framtida befolkningsprognoser samt hyreskostnadsutvecklingen för att göra rätt prioriteringar i utbyggnaden av förskolor. De senaste årens befolkningsprognoser har för varje år visat på en förskjutning framåt i tiden av en prognostiserad barnantalsökning. Detta medför att behovet av nya förskolor under planering skjuts framåt i tiden. Förvaltningen kommer att undersöka andra alternativ såsom möjlig kapacitetsökning i befintliga förskolor och eventuellt införlämnningar i flerfamiljshus. Om framtida underlag för planering avviker från befintliga underlag kan pågående projekt skjutas fram i tid eller avbrytas helt till för mån för andra lösningar.

Stadsdelsnämndsområdet består i hög grad av småhus och flerfamiljshus och fyra centrum av mindre storlek. Att hitta ändamålsenliga lokaler för förskola inom befintlig lokalbestånd i stadsdelsnämndsområdet bedömer förvaltningen som svårt och antas också vara en anledning till att privata förskolor har svårt att starta nya verksamheter.

4.6.2 Nuläge 31 januari 2023

Förvaltningen har 22 förskolor med en kapacitet på cirka 80 avdelningar och 1 270 platser. Den totala ytan för samtliga förskolor uppgår till cirka 16 300 kvadratmeter och cirka 30,9 mnkr i årshyra. Kapacitetsutnyttjandet för samtliga förskolor uppgår till cirka 94 %.

Förskolorna på Torpgläntan 8, Odd Fellowvägen 15 och Kråksätrabacken 103 är inte i

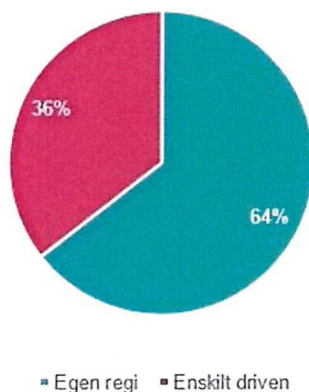
ändamålsenligt skick enligt fastighetsägaren SISAB. Verksamheten på Odd fellowvägen har evakuerats till andra lokaler. Även förskolan Torpgläntan planeras att evakueras under våren 2023 och lokalerna vid Kråksåtrabacken lämnas hösten 2023. Förskolan på Bredängstorget 29 behöver på sikt renoveras.

Inskrivningsgraden för hela stadsdelsnämndsområdet ålder 1-5 år, uppgår till cirka 83 %. Inskrivningsgraden skiljer sig åt mellan stadsdelsområdena, till exempel har Vårberg en inskrivningsgrad på 81,4 % och Bredäng på 87,4 %.

De boende inom nämndområdet väljer i första hand förskola inom eller närbeläget stadsdelsområde. Ett visst utflöde av förskolebarn sker till andra stadsdelsnämndsområden. Inflödet av förskolebarn från andra kommuner och andra stadsdelsnämndsområden inom Stockholms kommun är lågt.

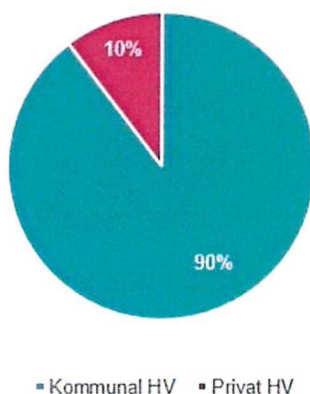
Den kommunala förskolans andel uppgår till cirka 65 % och den privata förskolans andel till 35 %. Fördelningen har inte ändrats nämnvärt under de senaste åren och bedöms vara stabil de kommande åren. Skälet antas vara brist på lokaler till förskoleverksamhet. Förvaltningen har uppfattningen att det är svårt att hitta ändamålsenliga lokaler inom de privatägda fastigheterna i stadsdelsnämndsområdet. Detta påverkar möjligheten för den kommunala verksamheten att öka andelen hyrd yta av privat fastighetsägare och att andelen enskilt driven verksamhet inte förändras nämnvärt.

Förskola - Andel barn i egen regi/enskilt driven

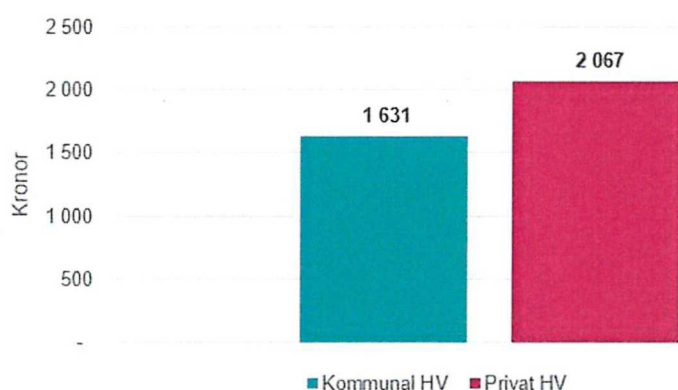
Av förvaltningens 22 förskolor hyrs två förskolor av en privat hyresvärd vilket i antal kvadratmeter motsvarar cirka 10 % av totalt antal kvadratmeter.

Förskola - Andel kvadratmeter
Fördelad på kommunal hyresvärd och privat hyresvärd

Den genomsnittliga hyreskostnaden är högre för förskolor med privat hyresvärd än de kommunalt ägda förskolorna. Förvaltningen har två förskolor med privat hyresvärd.

Förskola - Hyra kr/m²

4.6.3 Planering av lokaler för år 2024-2031 (första planeringsperioden)

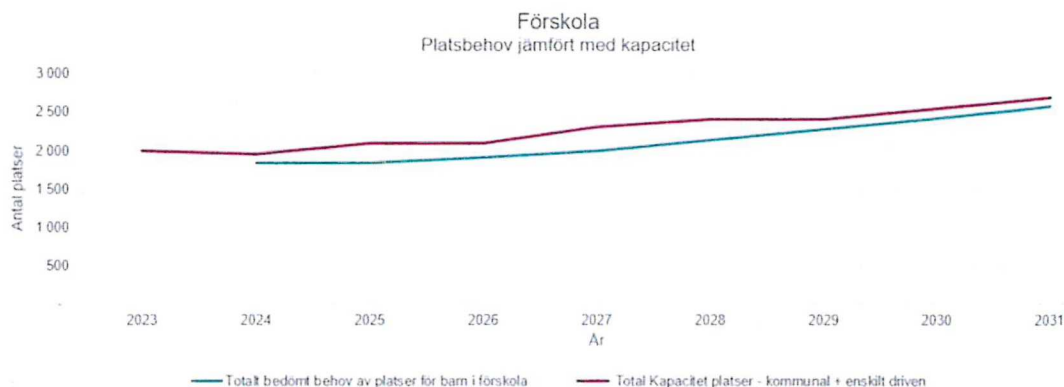
Lokalbehovet under den första planeringsperioden

I förvaltningens huvudscenario för framtida platsbehov planeras för en kommunal och enskild kapacitet på förskoleplatser på 83% mot den prognostiserade befolkningsökningen av barn i förskoleåldern.

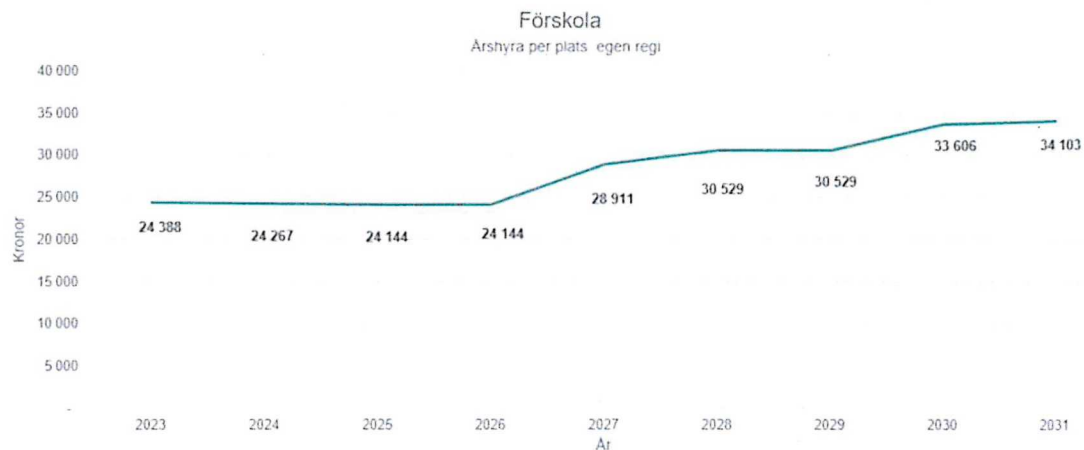
I diagrammet nedan redovisas utvecklingen utifrån befintlig och ny kapacitet i förhållande till prognostiserat platsbehov. Det bedömda behovet av platser är lägre än den planerade totala kapaciteten för kommunal och enskilt driven förskola. Skälet till att det är större skillnad

mellan platsbehov och kapacitet mellan åren 2025-2029 har flera orsaker, till exempel osäkerheter och skillnader i och mellan de årliga befolkningsprognoserna, pågående detaljplanearbete och bostadsbyggnation vilket sammanfaller med att tre förskolor i dåligt skick måste bytas ut till nybyggda förskolor. För att möta behovet planeras de nya förskolorna ha högre kapacitet än de gamla och kring år 2029 och framåt är skillnaden mellan platsbehov och kapacitet mindre påtaglig.

De nya förskolorna medför ökad årshyra per plats i egen regi. Ökningen kring år 2025 och 2027 beror på tre nya förskolor som planeras att ersätta förskolor som i dagsläget inte anses vara ändamålsenliga.

Planerade lokalförändringar under den första planeringsperioden

Förskolorna Torpgläntan, Kråksåtrabacken och Odd Fellowvägen med sammanlagt 10 avdelningar planeras att rivas och ersättas av tre nya förskolor som tillsammans tillför 24 avdelningar.

Förskolan på Torpgläntan 8 är utdömd av fastighetsägaren Sisab och ska rivas. Uppbyggnad av en ny förskola på samma plats med 8 avdelningar är beslutad och planeringen fortgår.

Förskolorna på Kråksätrabacken och Odd Fellowvägen planeras att ersättas med nya förskolor med 8 avdelningar vardera. Förskolan på Kråksätrabacken 103 har sagts upp till nästa årsskifte och kommer därefter att rivas. Förskolan planeras att ersättas av en ny förskola inom pågående detaljplan i området kring Ålgrytevägen med beräknad inflyttning år 2027.

Den nya förskolan på Odd Fellowvägen beräknas vara klar för inflyttning år 2027 under förutsättning att beslut tas.

Förskolan på Bredängstorget 29 kräver omfattande och kostsamma renoveringar vilket tidigare har utretts av Sisab. Eventuellt kan förskolan komma att avvecklas.

I området Mälaräng planeras för nya bostäder och i området finns en tomt för friliggande förskola. Sisab har på uppdrag av förvaltningen utrett tomten och har meddelat att kostnaderna för en ny förskola överstiger stadens kostnadsbegränsningar varför andra alternativ bör undersökas.

Under den första planeringsperioden så planerar förvaltningen för avveckling av ett fåtal äldre och små förskolor.

4.6.4 Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan år 2032-2040 (andra planeringsperioden)

Lokalbehov under den andra planeringsperioden

Enligt befolkningsprognosen och med hänsyn till pågående planering av bostäder pekar prognosen på behovet av ytterligare kapacitet för förskola under början av den andra planeringsperioden. I antagna och pågående detaljplanearbete finns ytterligare platser för uppförande av nya förskolor. En del projekt från första planeringsperioden kan eventuellt komma att förläggas till den andra planeringsperioden.

Planerade lokalförändringar under den andra planeringsperioden

Från och med 2031 fortsätter barnantalet att öka till och med år 2040. De senaste årens befolkningsprognos har för varje nytt år prognostiserat en lägre barnantalsutveckling än befolkningsprognosen från året innan. Flera nybyggnationsprojekt som tidigare låg i första planeringsperioden har flyttats till andra planeringsperioden. År 2034 kan befintlig förskola på Falkholmsgränd eventuellt rivas och ersättas med en ny. År 2040 kan eventuellt en förskola inrymmas i den framtida grundskolan Tankebyggarorden.

Vid behov finns ytterligare en tomt vid Alholmen i Skärholmen avsedd för förskola.

I antagna och pågående detaljplanearbete finns utpekade platser vilka kan kommas tas i anspråk för nya förskolor under den andra planeringsperioden.

4.6.5 Enskilt driven förskola eller fristående skola

Nuläge 31 januari 2023

I stadsdelsnämndsområdet finns 17 enskilt drivna förskolor med tillstånd för cirka 720 barn.

Cirka 650 barn går i enskild förskola, vilket motsvarar en andel på cirka 35 % av samtliga barn inskrivna barn i förskola belägen inom stadsdelsnämndsområdet.

Lokalförändringar enskilt driven förskola eller fristående skola

Förvaltningen har ingen kännedom om beslutade nya enskilt drivna förskolor. I dialog med privata hyresvärdar samt med förvaltningens köhandläggare så har förvaltningen tagit del av indikationer om att det eventuellt kan komma en ny privat förskola eller utökning av befintliga enskilt drivna förskolor. Det är dock oklart när dessa förskolor kan komma starta.

4.7 Övrig information

4.7.1 Särskild redovisning av vissa lokalprojekt

Förvaltningen har inga lokalprojekt som kräver särskild redovisning.

5 Övriga redovisningar

Staden som helhet

Förvaltningen ser ett antal strategiska prioriteringar som kan vara särskilt relevanta att drivas i stadsövergripande samverkan, där vissa frågor kan kopplas till kvalitetsprogrammet och då främst till ett av de sex strategiska fokusområden som finns: *Att staden fortsätter att utveckla effektiva och stödjande metoder samt skapar mötesplatser för idéutbyte.* Ett sådant arbetssätt fångar också några av programmets förhållningssätt, framför allt *helhetssyn* och *lärande*. Mötesplatser är viktiga för idéutbyte och inspiration, men också att de kan användas för att driva prioriterade frågor tillsammans utifrån en gemensam metodik eller i en gemensam process.

Krisberedskap och civilt försvar

Förvaltningen bedömer att det krävs fortsatt fokus gällande krisberedskap och civilt försvar. Arbetet skulle gynnas av att det sker en samlad bedömning förvaltningar emellan för att på så sätt ha en effektiv process och ökad effekt i resultatet. Exempel är prioritering av verksamhet vid höjd beredskap, resursfördelning eller bedömning av påverkan gällande tillkommande lagstiftning och uppdrag.

Stadsutveckling och social hållbarhet

Flera processer för framtagande av styrdokument pågår eller inleds i närtid som kommer att påverka arbetet med stadsutveckling och social hållbarhet. Förvaltningen bedömer att det är viktigt att styrande dokument hänger ihop och bidrar till en gemensam inriktning. Exempelvis hur stadens involvering i arbetet med den regionala utvecklingsplanen och framtagande av lokalt utvecklingsprogram kopplar till stadens vision och översiktsplan. Olika nämnder och bolagsstyrelser men också aktörer utanför staden behöver arbeta nära varandra i uppdateringen av den lokala utvecklingsplanen, då arbetet kommer att påverka prioriteringar för utvecklingen av stadsdelsnämndsområdet på både kort och lång sikt och innehåller komplexa frågor som inte kan bäras av en part eller en organisation. En samsyn och nära samverkan krävs också i arbetet utifrån den lokala utvecklingsplanen när den väl är framtagen.

Näringslivsutveckling

Skärholmens roll i den regionala kärnan Kungens kurva – Skärholmen stärker behovet av prioritering av näringslivsarbetet där flera nämnder och bolagsstyrelser behöver samarbeta. I syfte att effektivisera arbetet med analys och åtgärder föreslås att stadsdelsförvaltningarna kan samverka i kluster gentemot stadsledningskontoret, fackförvaltningar och bolag.

Feriejobb

Förvaltningen erbjuder en relativt hög andel platser för feriejobb, för att kunna ge så många ungdomar i stadsdelsnämndsområdet som möjligt ingång till arbetsmarknaden. Förvaltningen ser möjligheter i en stadsövergripande samverkan i syfte att kunna erbjuda feriejobb till ungdomar i andra stadsdelsnämndsområden än där de är skrivna. I vissa stadsdelsnämndsområden är behovet av feriejobb större än i andra. Om behovet ska tillgodoses enbart inom det egna stadsdelsnämndsområdet finns risken att detta sker på bekostnad av kvaliteten i feriejobbet, och därmed också på möjligheten att arbetet genererar en ingång till arbetsmarknaden.

Medborgarbudget och medborgarinflytande

Det lokala demokratiarbetet utvecklas löpande genom genomförande av olika typer av demokratistärkande aktiviteter samtidigt som en struktur för en sammanhållen, effektiv och kontinuerlig medborgardialog. I arbetet med lokal demokrati och förankring ingår att driva och även delta i medborgardialoger med lokala aktörer, som drivs av övriga förvaltningar och bolag i staden. I relation till stadsutvecklingsfrågor är exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret och trafikkontoret viktiga parter. I förvaltningens utvecklingsarbete ingår omvärldsbevakning för att lära av goda exempel på medborgardialog, såsom andra förvaltningar och bolag i staden och andra kommuner. Samverkan med Södertörns högskola undersöks för att kunna utveckla förvaltningens förmåga att samordna och leda medborgardialoger.

Förvaltningen planerar att utveckla hanteringen av medborgarförslag genom att lansera en digital plattform för medborgardialog, vilket är en del av det breda arbetet med att stärka det demokratiska inflytandet.

Det är angeläget att på ett strukturerat sätt utforma medborgarinflytandet i processen för framtagande av ett lokalt utvecklingsprogram (LUP) och hur det samordnas med behov av sammanhållen kommunikation och dialog inom projektet Fokus Skärholmen.